

Проста справа

Олександр Мінович

Літо добігло середини й стало нагадувати людям про свою тимчасовість. Ще ніби вчора здавалося, що літній порі не буде кінця, а сьогодні мимоволі задумаєшся-стривожися: скоро поживтіє.

Хотілося встигнути набратись якомога більше від теплої пори: сонця, солодких плодів, зелені, накупатись досхочу, аби було про що згадати взимку.

Люди начебто стали кудись поспішати, стали більш заклопотаними.

Недільним днем у міському парку п'ятеро молодих чоловіків із великим азартом та запалом гамселили м'яч на волейбольному майданчику. На одній половині було троє гравців, а на другій – двоє. Одного явно не вистачало, щоб було рівно й справедливо.

Русявий хлопчина, на вигляд двадцятирічного віку, вже з пів години зацікавлено спостерігав за грою. Йому хотілося взяти участь у грі, але ніяк не міг наважитися попроситися в команду.

Нарешті спромігся:

— Візьміть мене, у вас же одного не вистачає! Я вмію! Не гірше вас граю. Візьміть!

Ніхто йому не відповів, навіть не глянули на прохача. Ніби не почули прохання. Продовжували запеклу гру.

Коли ті, що були в меншості, почали сильно програвати, хлопчина знову попросився на майданчик.

Високий, атлетичного складу чоловік, розлючений черговою ситуаційною поразкою, вирішив таки взяти до себе підмогу. Однак строго попередив русявого хлопця:

— Дивись мені! Спартачиш два рази – і щоб я тебе більше не бачив! Врубався?

— Добре-добре! Постараюсь!

— Як тебе?..

— Коля.

— Ставай, Коля, на подачу і не забудь: два рази спартачиш – і на виліт, окремого запрошення не жди, сам уматуй з площадки!

Першу подачу Коля зробив вдало. М'яч шпарко відбився від його руки, перелетів сітку й опустився у вільне місце, не закрите чужими гравцями. Другу подачу суперники вже зуміли прийняти й провели атаку. М'яч направили прямо у нового гравця. Коля впав на одне коліно, прийняв удар, проте не зумів віддати м'яч своїм для атаки, а відразу переправив на чужу половину майданчика. На тій половині цим скористалися, вміло зіграли в пас і швидко та сильно пробили, заробивши собі чергове очко.

Через якусь хвилину русявий хлопчина очутився під сіткою і йому високо направили м'яч для останнього удару-нападу. Коля заздалегідь відштовхнувся двома ногами од землі, злетів над сіткою і щосили шпарко вдарив, стараючись потрапити у

незакрите суперником місце. Здавалося б – усе вийшло, як задумав. Потрапив точно в намічену ціль. Однак після удару ледь торкнувся рукою сітки. Майже ніхто цього не помітив, тільки один гравець чужої команди. Він одразу заявив про торкання сітки, і що атака вийшла даремною, на їхню користь. Команда новачка з цим не згодилася – вони торкання сітки не помітили. Гра зупинилася. Почалася запекла суперечка з взаємними образами і звинуваченнями у сліпоті. Ніхто не хотів поступатися. Поки хтось з гравців не надумався запитати новачка:

– Скажи – була, чи не була!

Коля мовчки підняв угору руку, згоджуючись із порушенням.

Після цього він не встиг схаменутись, як полетів шкереберть за межі майданчика. Високий атлет голосно заматюкався і штовхнув його щосили у спину:

— Давай, чеши звідси! Груля чесний знайшовся! Вміє він... Чеши, кажу, й більше не лізь, коли не петраєш! Вдома під столом вчися! Тільки гру нам спортів! Груля!

Інші гравці підтримали високого. Теж щось додали образливе.

Коля зібрався й спробував відповісти:

— Е-е, спокійніше, що ви так нахабно?

— Йди звідси, сказав тобі, бо ше й копняків получиш! Іди по-доброму і скоріше!

— Мужики! Що ви так?... Ви ж не знаєте хто я. Можете й нарватись. Я ж вам нічого такого.

— Нам до лампочки – хто ти! Давай, чеши звідси! Останній раз сказано!

Ображений хлопець вирішив не вступати більше в суперечку, яка могла легко перерости в бійку. Відійшов у бік, подалі від волейбольного майданчика.

Нахабні волейболісти не знали, кого ображали. Коля міг спокійно поставити їх на місце. Достатньо було знайти першого міліціонера, який трапився б йому на очі, та відрекомендуватися. А потім скласти разом протокол про хуліганство на гравців-грубіянів. Адже хлопець вже тиждень, як зайняв у районі значну посаду – помічника прокурора. Проте він зумів себе опанувати. Не захотів користуватися службовим становищем. До того ж згадав, що не отримав ще службового посвідчення. Прийшлося б довго пояснювати міліціонеру – ким і де він працює.

В понеділок Коля, на роботі Микола Іванович Степаненко, на кілька хвилин спізнився. Не встиг роздягнутися, як забігла секретарка:

— Вас терміново просить зайти до себе Григорій Якович! Вже двічі запитував, де ви пропадаєте.

— Йду-йду!

Григорій Якович Рубан прокурорствував у районі давно. Професія вже сильно відбилась на його рисах обличчя. Різкий погляд, стиснуті тонкі шnurки-губи, кошлаті брови. Говорив здебільшого короткими фразами, немовби економив слова чи відрубував їх малими шматками. Миколу Івановича зустрів із зауваженням:

— В нас не запізняються! Візьміть це до уваги! Надіюсь більше такого не повториться!

— Вибачайте! – знітився Степаненко і не зміг до цього додати щось на своє

виправдання.

— Тоді до справи! Ви будете в нас відповідати за скарги. Тепер вони - всі ваші. Кожну потрібно розглянути, підготувати відповідь, дати мені на узгодження і відправити заявнику. Головне - строки. Скарги надходять часто - роботи хватить. Крім того, будете приймати участь у судових засіданнях - підтримувати обвинувачення. А ще перевірки за вами на підприємствах і організаціях, часом до громадян прийдеться виїздити. От якраз зараз таким необхідно зайнятися. Потрібно виїхати до скаржника, зустрітися з ним, роз'яснити суть питання, а потім дати відповідь.

— А куди їхати?

— У дальнє лісне село - Нова Воля. На жаль, туди громадський транспорт ходить раз у три дні. Так що потрібно попуткою добиратись. Зайдіть у райвиконком чи у відділ міліції - спитайте: може в них хтось туди буде їхати. Часом буває. Словом: проявіть ініціативу! Тільки два дні вам для цього - строки піджимають!

— А зі справою я можу хоча б ознайомитися? Щоб знати: що й до чого.

— Це не обов'язково. Відповідь на скаргу ми по цій справі вже давали. Її прочитаєте й буде достатньо. Там все зрозуміло.

— Не можу ш я всліпу працювати. Хоч якесь поняття хотілось би мати.

— Добре! Зайдете в архів, вам видадуть. Я туди зателефоную. Але марно часу не гайте! Швиденько продивіться - і до скаржника. Нам треба відзвітуватися, що ви з ним зустрілись і особисто дали роз'яснення. Він у нас ветеран війни, то область вимагає особливого ставлення.

Архів знаходився у старій занедбаній прибудові до приміщення райвідділу міліції. Ключі були у чергового - здорового вусатого сержанта з поглядом, який проходив по людині наче рентгенівським апаратом. Степаненку видав потрібну справу швидко, мовби зарання знав, де вона знаходиться.

Микола Іванович присів за маленький запилений столик, нашвидку руку погортав матеріали справи. З обвинувального висновку йому стало відомо про таке:

Іван Безпалий, тридцяти років, мешканець села Нова Воля, десятого липня 1981 року приїхав у райцентр на автомобілі марки ЗАЗ ("Запорожець") синього кольору, що належав його батьку. Будучи в стані сильного сп'яніння (безпосередньо перед поїздкою вжив пляшку горілки), Безпалий не справився з керуванням автомобілем, коли повертався з центра міста додому та приблизно о 14.00 наїхав на неповнолітню Оксану Іваненко одинадцяти років, яка йшла тротуаром. Від зіткнення з машиною Іваненко загинула. Іван Безпалий завантажив у багажник свого автомобіля труп збитої ним неповнолітньої та відвіз і викинув у річку. Точного місця, куди скинув тіло загиблої, не запам'ятав, бо був п'яним. Слідству не вдалось знайти труп, ймовірно його віднесло водою. Після скоєного злочину Безпалий поїхав додому, де був затриманий працівниками міліції. На першому допиті повністю заперечував, що мав хоч якесь відношення до вбивства, та відмовлявся визнавати факт аварії. Згодом вину свою визнав.

Окремо йшлося, що матеріали справи були передані до суду, який засудив Івана

Безпалого до п'ятнадцяти років позбавлення волі.

З моменту аварії пройшло трохи більше року.

Микола Іванович сказав, що забирає справу з собою, бо немає часу знайомитися з нею на місці. Сержант спробував заперечувати, заявив, що такої вказівки йому не давали, але коли Степаненко запропонував йому самому зв'язатися по телефону з прокурором для уточнення вказівки, то відстав, не наважився дзвонити великому начальству. Згодився на те, щоб не мішати винести справу з архіву. Однак не стримався, аби не зробити зауваження:

— Ви б, товаришу помічник прокурора, не переймалися так цим Безпалим. З ним же все ясно, як білий день. Збив – і як, на мою думку, заховав десь труп. Ше й не признався де. А те, що в річку,.. то мені чогось не віриться... Далеко до річки було... Тре було довше з ним працювати. Спочатку він взагалі у відказ ішов, але в нас і не такі признавались (сержант показав при цьому на свої кулаки). Шо можна там копати в тій справі?.. Хай і так радіє, що не дали вишки, не розстріляли. Скарги його батько пише... Краще б автомобіль не давав синочку...

Ні в райвиконкомі, ні у відділі міліції до Нової Волі ближчими днями ніхто не збирався. Там порадили шукати попутну машину, але зауважили, що її теж буде нелегко зловити. Не часто туди їздять.

Микола Іванович вирішив добиратися до лісного села на велосипеді. Позичив у хазяїна квартири, яку знімав.

Дорога вийшла легкою й приємною. Добре накатана стежка петляла лісом вздовж широкого проїжджого піщаного шляху, на якому виднілися відбитки шин автомобілів. Часом траплялися великі калюжі, в яких хтось накидав різного паліччя – напевно, машини тут просідали й буксували.

Микола Іванович жваво крутив педалі велосипеда й мугикав недавно почуту бадьюру пісеньку. Інколи приходилось пригинатися, щоб не вдарило в обличчя віттям розлого дубу чи молодих ялинок.

Приємно обдавало лісовими запахами: хвоєю, грибами, пригнилими плодами грушідички. В спину гріло сонцем, а з лісу обдавало свіжою прохолодою.

Коли попереду стали виднітися перші сільські хати, Степаненко змушений був зупинитися – в колесо попала гіллячка, в спицях застрекотіло. Колесо звільнив легко, проте, не зоглядівся, як наніс собі значно більшу шкоду – нагинаючись за гіллячкою необачно притулився до зрізаного соснового стовбура, що лежав покинутий кимось край стежки. Відчув, як штани на мить приліпилися до зрізу. Соснова живиця залишила липкий слід на правій штанині. Єдині штани тепер навряд чи можна буде відчистити.

Микола Іванович розстроївся. Відразу подумав: у чому тепер на роботу буде ходити? Веселого настрою наче й не було. Хлопець почав нащось терти штани піском, нічого іншого в голову не приходило.

Раптом із-за кущів верболозу почувся насмішкуватий дівочий голос:

— Шо, аварія?.. Невдача?.. Пропали штани?

Микола Іванович не відповів, навіть не підняв голови на голос. Був зайнятий своїм, сердився на свою неухважність.

Зненацька прямо перед очима побачив чийсь загорілі ноги з ледь помітним рідким пушком на гомілках. А ще – край світлого жовтого плаття і коричневі сандалі. Од такої раптової чужої близькості хлопець мало не впав на спину, аж відсахнувся. Тепер тільки підняв очі.

На нього дивилося-сміялося молоде створіння з білявим, випаленим на сонці волоссям, якимись глибокими волошковими очима, гострими грудьми, що видавалися двома горбочками з під плаття. Легенько обдало запахом чогось незвіданого, принадливого, юного, дівочого. Сіро-голубі очі й жовта літня легка одіжка так пасували одне одному, що заставили хлопця в одну мить забути про негаразди, притягнули до себе. Навіть подих, здається, на хвилю затамувався.

Оте жовто-голубе знову насмішливо-зверхньо заговорило-затарабанило:

— Привіт! Ти звідки такий взявся? Чого тут забув на нашому хуторі? Заблудився? Дорогу спутав? Чого штани не вберіг? Ей, одзивайся... Внімів чи шо?

Степаненко дійсно наче онімів. Дивився на дівчину і не знав, що сказати.

Нарешті спробував було відповісти, але не встиг. Посипалися нові запитання:

— Ти до кого такий нарядний, ше й з портфелем на рулі? Шо там у твоєму портфелі? Гроші, документи чи то секрет? Якійсь начальник, чи шо? Та кажи вже шо-небудь. Як звати хоч скажи.

— Коля.

— О! Говориш. А я думала мову відібрало. Хто ти, Коля, з таким портфелем?

— Помічник прокурора.

— Ого! Великий начальник! А в нас шо робиш? І чого на велосипеді, а не легковушкою? Начальники мають їздити на легковушках, щоб форсу більше мати. Ти не дуриш мене, Коля, нібито помічник прокурора? А?

— Нічо я не дурю... Чого маю?.. Приїхав зустрітися з Петром Безпалим. Щодо його сина. По скарзі я.

— А-а-а! Он воно шо! А я вже думала, не пришлють нікого. Замнуть тихенько справу. А таки, бач, прислали. Правда, могли б когось соліднішого... старшого... Ти шо практикант?

— Ні. Недавно на посаді. Одразу після університету.

— Ну-ну... Шо ж, раз тебе прислали, значить будемо з тобою балакати. Вибирати не приходиться. Не дивуйся так! Це я ту скаргу писала. За дядька Петра, за Безпалого. Зрозумів?.. Дядько вже в такому стані, що сам нічого не напише, але підписатися може. І формально скарга від нього. Але говорити треба зі мною. Бо, як я йому скажу, то так і буде. Вважай, шо я його представник. Ідемо, от туди на лавчинку! Там посидим і поговорим з тобою, Коля, помічник прокурора. О! Забула назвати себе. Я – Ліна!

Дівчина протягнула руку. Микола Іванович трохи знітився від такого нахабного напору. Проте руку потиснув і вирішив послухати дівчину. Як не як, а інформацію треба було отримати. Тим більше, якщо Петро Безпалий дійсно буде не в змозі щось

розповісти чи уяснити.

Присіли на лавчину, вкопану під високою березою, віття якої тягнулися ледь не до землі, і закривали сидіння з усіх боків, створюючи щось схоже на альтанку, або скоріше на курінь.

Спочатку Коля ніяк не міг зосередитися на тому, що оповідає дівчина. Відволікала сама її незвична для нього близька присутність.

Почавши говорити, Ліна теліпала голими ногами. Коля не мав у собі сили, аби не кидати на ці ноги скрадливі погляди. Уважна дівчина швидко зметикувала, що не дає хлопцю зосередитись, підбрала ноги під себе.

— Що тобі хочу сказати, Коля, помічник прокурора... Не винен Іван Безпалий. Можеш в цьому не сумніватися. Несправедливо його засудили, несправедливо "повісили" на нього вбивство дівчини. Нікого він не збивав, я впевнена. Сама з ним встигла поговорити перед затриманням, коли вже міліція до нього приїхала. Ваня мені слово дав, що не винен. А я його добре знаю, мені він нізащо не збрехав би. Вірю я йому.

— Але ж є беззаперечні докази. Я знайомився з матеріалами. Правда, нашвидкуруч, та все ж основні факти встиг запам'ятати. На його автомобілі виявили вм'ятину, свідок бачила, як трапилася аварія, він був п'яний. Та й сам у всьому зізнався. Що ще треба?

— Щодо вм'ятини нічого сказати не можу. А от щодо свідка - скажу. Липовий свідок... Підставний... Галька Совиха... Ми її тут всі знаєм. Самогонщиця... Знаєш, скільки разів її в міліцію забирали?.. І порахувати не вийде. Заберуть, разом із самогонним апаратом, а там, дивись, на вечір додом відпускають. Як вони там у міліції з нею ладять-розбираються, того ніхто не знає, але догадатися не важко. Своя вона вже там. Коли начальство до нас взимку на полювання приїжджає, завжди у неї зупиняються. Самогонку дудлять - потім у машини свої залізти не можуть. І начальник міліцейський буває, і ваші прокурорські не гребують.

— Ну, це таке...

— Може й таке, а може й не таке... Тільки свідком Совиха не з першого дня заявила. А трохи пізніше. Коли вже слідство йшло повним ходом. Мовчала чомусь про те, що нібито бачила, нікому не говорила. Чого б це?.. І не сама пішла до слідчого, а приїхали за нею. Немає їй віри!

— А те, що признався Безпалий?.. Це, як?

— У вашій міліції хто хоч признається. Найшов чим здивувати. Спочатку ж не визнавав вини, а тільки згодом... Хіба не ясно?.. Дали добре, покатували - от і признався. Таких випадків у нас в районі було - безліч.

— Якби все виходило так просто, як тобі здається...

— А хто каже, що просто?.. Геть не просто, особливо тепер. Але на те й доручили тобі, щоб розібрався. Правильно я розумію?

— Та правильно...

— Ну, от... Тоді, знать, поговорили... Я на тебе надіюсь. Шось мені підказує, що ти

зможеш допомогти... Тепер ідем твої штани спасати. Чи може спочатку до дядька Петра?

— Давай до нього!

Петро Безпалий справді не був здатним для усвідомлення різних тонкощів справи. Та й не бажав у неї заглиблюватися. Зневірився. У спасінні сина єдиною надією для нього була Ліна. На неї повністю покладався. Заявив, що все буде робити, як дівчина скаже.

Микола Степаненко вирішив задовольнитись тим, що формально доручення прокурора виконав. Із скаржником зустрівся, поговорив, позицію прокуратури стосовно того, що поступили із його сином цілком законно, роз'яснив.

Ліна вийшла від дядька Петра з якимось пакунком під рукою. Запропонувала Степаненку іти разом до баби Шури, де вона мешкала. Хлопець почувався поруч із дівчиною трохи ніяково. Не мав великого досвіду спілкування з дівчатами. Під час недавнього навчання йому дуже подобалась співкурсниця Ліда, однак він не міг наважитися підійти до неї й на крок. До того ж поряд з Лідою завжди були напористі студенти-залицяльники, з якими важко було тягатися непримітному Степаненку. Але Ліна не дала можливості для роздумів-сумнівів, стала знову брати на себе ініціативу:

— Пішли, Коля! Тепер візьмемся за твоє. І, мабуть, вже пора тобі щось до рота кинути. Проголодався?.. Чесно кажи.

— Є трохи.

— Значить буду тебе годувати. Бабця Шура сьогодні зелений борщ варила, зі щавлем і кропивою. Сметаною заправити – смачню-ю-щий!.. Від тарілки не відірвати.

— А чого до баби Шури?.. Ти що з бабою живеш?.. Чому не з батьками?

— Та то ж я тільки влітку, коли канікули. Студентка я, на третьому курсі. Живу в Києві, в гуртожитку. А батьки мої далеко, за довгим карбованцем поїхали. Аж у Сибір, завербувалися. На квартиру заробляють. Все життя по гуртожитках микалися. Ше два роки там будуть. А я завжди з бабцею жила. Вона мені й за матір, і за бабусю, і навіть за подружку інколи.

Хата баби Шури ховалася за старими розлогими грушами та густим вишняком. Під синьофарбованими вікнами росли червоні гладіолуси. Коли хвіртка рипнула, під ноги Ліни кинувся малий кудлатий пес. Радісно-дзвінко загавкотів. Вертів хвостом, підскакував, намагався лизнути руку дівчини. На силу вона його втихомирила, довго гладила по голові й чесала за вухом.

— Знайомся, Коля, помічник прокурора, – це наш Гавчик. Він вже тебе признав. Розумаха! Бачить, що ти зі мною. Наступного разу буде так як мене зустрічати.

Ліна відкрила хатні двері й голосно крикнула:

— Баб Шур, гості в нас! Накормити б чимось!

З дальньої кімнати відповіли:

— Сама там розпорядися! Полежати хочу, відпочити, бо вхейдокалась на городі.

Борщ був дійсно смачним. Коля їв із великим задоволенням. Ліна сиділа напроти, з приємністю споглядала. Між хлопцем і дівчиною в цей час проскочило-вплелось щось нове, інтимне, схоже на сімейне. Зародилися перші паростки взаємної симпатії.

Нагодувати чоловіка – споконвічне дійство, яким жінка привертає до себе. Чоловіку їсти приготовлене жінкою – віддатися найпростішому її привороту.

— Ну шо, смачний борщ?

— В житті ще такого не їв.

— Ну то будем братися до твоїх штанів. Знімай їх!

— Як?..

Хлопець знімає, не знав, що казати й робити. Дівчина ж наполягала:

— Як, як... просто знімай і все, що тут такого... А-а... ледь не забула... он візьми одягни ті, що в пакунку, аби голими ногами не світити. Не соромся ти так, вважай, що з тобою на річку пішли купатися. Тільки ти вже роздягнувся, а я ні.

Ліна принесла із комори пляшку з якоюсь рідиною, намочила в ній клопоть вати й почала старанно терти забруднену хлопчачу одіжку. Час від часу підходила до вікна й приглядалася, чи все вийшло. Врешті із задоволенням повідомила:

— Відтерла... Тепер залишається випрати й висушити. Завтра будуть як новенькі.

— Як то завтра?.. А як же я... Не можу ж я в цих чужих. Глянь! Вони на мене розмірів зо три більші ніж треба. Та й старі, заяложені. Не піду ж я в них на роботу... Що подумують... зваж.

— І не треба тобі нікуди йти. Переночуєш у нас, а завтра раненько на велосипед – і гайда. Будеш гарно педалі крутити – якраз встигнеш на роботу, перед чесні очі начальства.

Через якусь часину Ліна звільнилася й запропонувала Колі прогулятися лісом.

Хлопець і дівчина довго блукали між високих струнких сосон та могутніх дубів. Трималися за руки, розмовляли про все на світі й не могли насититися розмовою. Сміялися, розпитували, вдовольняли свою цікавість одне до одного. Лісові пахощі неначе накладалися на їхню розмову й приносили щось ліричне, чарівне.

Не зогледілися, коли стало сутеніти.

Повернувшись в село, вирішили посидіти на товстій колоді, що лежала коло хати баби Шури. Не хотілось розставатися, хоч і не признавались собі в цьому, бажали чим довше побути разом. Ліна почала розпитувати:

— Ти чим живеш, Коля?

— Як то чим?.. Що ти маєш на увазі?

— Ну, що тобі дороге, без чого не можеш?

— Навіть не знаю... Мабуть, робота... Її тепер ціню, хочу проявити себе, завжди мріяв бути класним слідчим. Важкі й запутані справи розслідувати.

— А не скучно тобі буде?.. Хіба в цьому багато приємного?.. В папірцях цілий вік копатися, зі злочинцями діло мати, зі всякими людьми брудними?..

— Не-а! Принаймні, поки що. Може колись і справді приїється, але зараз все цікаво, все моє.

— А не боїшся?.. То ж ваша професія така, що боятися інколи треба. Хіба ні?.. Якщо прийдеться вирішувати: когось життя позбавляти, або засудити, коли сумніваєшся у винуватості...

— Не знаю... не думав про таке... Мені здається, що там де будуть сумніви, я проти своєї совісті не піду.

— А якщо не будуть питати, якщо заставлять?..

— Надіюсь, що не піддамся.

— Давай поміняєм тему! Мені так всього хочеться почути про тебе.

— І мені.

— Домовились! Чур, я перша питаю... Скажи-но, Коля: а дівчат у тебе багато було?..

Ти отак, як ми зараз, з багатьма вже?

— На колоді сидів... чи що?..

— Не-не... не втікай від питання... Сам знаєш про що я... Кажи: дівчата були, чи ні?

— Спілкуватися - спілкувався, але так, щоб серйозно - то ні. Якось не вийшло. А в тебе?

— І в мене так само.

— Зі мною, то все зрозуміло, а ти ж така гарна, можу тільки уявити, скільки хлопців задивлялися.

— Може й задивлялися... та поговорити не було з ким.

Захопившись розмовами, не вгледіли вечірнього гостя. Мабуть, почув голоси, які лунали з колоди. Міцної статури хлопець підійшов уприутул до пари. Почав з претензій:

— А я прохожу мимо, чую хтось балакає в сусідів... Твій голос, Ліна, впізнав, а другий слухав-слухав і ніяк не второпаю: хто може бути... Якийсь незнайомець, не наш... Виходить, вгадав... Ти що, Ліна, кавалера привезла, чи що? Тобі наших хлопців мало?

Говорив так, немов Колі не помічав, ніби порожнє місце було поруч з Ліною. Дівчина не встигла слова сказати, як гість нахабно запропонував Колі відійти в сторону й поговорити:

— Пішли, чувак, на два слова.

— Нікуди він не піде, - втрутилась дівчина. - Ти, Вася, йшов своєю дорогою, то йди куди зібрався, а до нас не лізь.

Проте Коля не захотів грати в боягуза. Піднявся й пішов у той бік, куди запрошував гість, відсторонив Ліну, аби не мішала.

Поговорити не вийшло. Сусід Вася одразу схватив Колю за груди, потряс трохи, і зацідив кулаком у обличчя. Коля від несподіванки впав на землю й затулив руками голову, наче захищаючись від нових ударів. Однак більше атаки не вийшло. Ліна наскочила на Василя й почала гамселити його скільки мала сили, й куди попало. Не забувала й кричати на всю вулицю:

— Що ти робиш, гад? Ти чого з кулаками? Геть здурів? Та я тобі цього ніколи не прощу! Ти мені за це відповиси!

— Заспокойся, Лінка! Нічого я йому не зробив... Ну приклався раз... Не вмере... То ж у нас такі порядки - чужаків провчати. Положено так.

— А ти знаєш кого вдарив? Уявлення маєш, що наробив, і що з тобою тепер буде?.. Ти знаєш?

— І кого-кого?.. Твого ухажора, студентіка якогось, мабуть... Чи ти його міністром представиш?

— Міністром, не міністром, а тільки прокурор він. Ясно?.. По скарзі приїхав. Он документи в хаті, можеш сам побачити.

Сусід раптово знітився. Бойовий дух вийшов з нього за долю секунди. Зм'як, агресії немов і не було.

— Чого ж ти відразу не сказала, хіба я знав?

Василь підійшов до Колі, нахилився над ним, поклав руку на спину й почав вибачатися:

— Прости, брат, сам не знаю, як так вийшло... Побачив тебе з Лінкою і потьмарилося в голові. Я всіх кавалерів од неї проганяю, а тут ти, ше й чужий... Прости, чувак... прости...

Ліна не дала більше вибачатися, прогнала сусіда подалі. Обіцяла завтра з ним поговорити. Сама почала опікуватися Колею. Посадила його назад на колоду. Збігала до хати. Принесла змочений у воді рушник та молоток. Витерла рушником хлопцю лице й приклала до ока металеву частину молотка:

— Тримай, бо синяк буде. Тільки цього тобі не вистачало. Вибачай, все через мене... Васька давно клинки підбиває, а я його гоню од себе. От він і дуріє, не знає, як по-другому. Нічо... він у мене отримає за це. Придумаю йому кару... Ще раз вибач, Коля!.. Вибач, не думала, що так вийде.

— Не переймайся. Як вже є, так і є... Головне, щоб синяка не було, бо ж завтра на роботу.

Ліна притягла скривдженого хлопця до себе й обняла за плечі, стала гладити легенько по спині.

— Давай потримаю молоток, я краще бачу, де тримати!

Коля слухняно скорився.

Потримавши трохи, дівчина сказала, що так їй незручно, попросила покласти голову їй на коліна. Коля знову скорився. Ліна стала куйовдити хлопцю волосся, лагідно проводити по ньому руками, щось нерозбірливо приговорювала при цьому. Колі стало приємно-приємно. Він із таємною, легкою насолодою зливався з тілом дівчини, знову вчував її запах, якусь тонку ніжність, що йшла від її рук, ніг, від всієї неї. Волів би, щоб так тривало хоч і до ранку. На мить навіть проскочила думка, що тепер він вдячний Василю, готовий був би ще раз постраждати, аби опинитися на колінах у Ліни.

— Ти не заснув там, Коля? Шось ти замовк і не ворушишся... Боляче тобі?

— Ні. Мені добре. І зовсім не боляче.

— Не жалкуєш, що отримав через мене?

— Ні. Навіть радий, хоч вір, хоч не вір.

— Коли ти за ним пішов і мене так впевнено відсторонив, я мимоволі подумала, що може ти справишся, раз не боїшся. Мало чого, може знаєш якісь прийомчики, навчився чогось, може боксом займався... А то я, якби знала, тебе не пустила. Розумію: хотів показати себе переді мною... Вгадала?.. Ну то вважай, що заціnilа. Виходить не

тільки через мене, а ще й заради мене... Мені приємно, Колю... І зовсім не прикро, що ти не дав здачі. Це мені більше подобається, ніж груба сила.

Коли вже ніч добре взяла своє, Ліна вирішила відправити Колю спати, щоб одпочив перед дорогою й роботою. Вклала його на горищі в сіно. Аби воно не кусало хлопця, застелила зверху рядном, дала подушку. Від цього піклування хлопець знову пройнявся до Ліни ніжністю. Йому хотілося хоча б пригорнутися до неї, однак не насмівся.

Дівчина побажала гарних снів, а сама пішла ночувати в хату.

Спати в сіні Колі було добре. Пахощі різнотрав'я дурманили, обволочували мозок, немовби лоскотали. Якийсь час хлопець згадував прожитий день, що приніс йому так багато нового. В сонну думку лізла згадка про Ліну, її руки, коліна, голос. З цими думками та ще із запахом сіна Коля почувався таким вдоволеним, що аж трішки всміхався сам до себе. Згодом, так і не скидаючи посмішки, міцно заснув.

Якби зранку Ліна не збудила, спав би до обіду.

— Ей, Коля, помічник прокурора, вставай! Роботу свою прокурорську проспиш, ще я буду винувата. Вставай!

Ліна допомогла хлопцю вмитися, зливала йому в пригоршні з кружки холодною водою, дражнила його сонного, сміялася, коли він здригався від перших доторків холодної води й пирскався. Потім напоїла молоком і відправила в дорогу.

На роботі прокурор уважно вислухав Степаненка, його звіт про поїздки. Наказав дати відписку й зайнятися іншими справами. Микола Іванович вирішив все ж розповісти про свої сумніви:

— Мені здається, що справу Безпалого потрібно детально вивчити. Є в ній дещо таке, яке не в'яжеться в логічний порядок. От, наприклад, свідок Галина Совиха визиває у мене підозри щодо своєї правдивості. Також повідомили мене, що підсудний ніколи не був поміченим у зловживанні спиртним, горілки начебто в рот не брав. Не мішало б розібратися в усьому, може було допущено помилку.

Рубан далі слухати Степаненка не схотів. Жорстко перебив:

— Ти туди, куди не просять, не лізь! Робитимеш те, що я тобі буду доручати, а не самовольничати тут! Справу щоб здав у архів негайно! І більше щоб я не чув, що ти нею цікавишся!

Ввечері, після роботи, Микола Іванович засів до вивчення архівної справи. Хоча справа ця була далеко не повною, основні матеріали зберігалися в суді, однак вважив за потрібне скористатися для початку тим, що було під рукою. Постановив для себе вивчити справу якомога краще, знати добре всі основні факти, адже розумів: більше її навряд чи дадуть побачити, може й таке бути, що й до судових матеріалів не матиме доступу. Цілу ніч просидів над ознайомленням, робив для себе нотатки, звіряв різні документи, пояснення, протоколи на їх відповідність та взаємозв'язок.

Аж під самісінький ранок зупинився. Голова стала набита інформацією, наче кашею. Потрібно було все переварити, осмислити, розкласти в думці на поличках.

Ще зо три дні після цього Степаненко раз по раз заглядав до свого записника – звірявся, аналізував. Неначе грався у дитячу гру-замальовку.

Картина поступово стала набирати чіткі обриси. Микола Іванович змушений був визнати, що Ліна таки права: схоже справу проти Безпалого, як то кажуть, склепали. Різного роду підтасовки і невідповідності кидалися в очі. Найбільше те, що слідчий зробив явну помилку при огляді автомобіля, яким начебто було збито потерпілу. Ця помилка згодом пройшла через цілий ряд слідчих дій. Степаненко спеціально, аби пересвідчитися в неправильних висновках слідчого, побував на місці аварії, ретельно оглянув його. Виходило так, що лівим боком своєї машини Безпалий ніяк не міг вдарити дівчинку, яка йшла тротуаром, на якому слідчий виявив сліди крові загиблої. Для цього треба було Івану Безпалому їхати зовсім в іншому напрямку, в бік центру міста, а не навпаки. Те, що він їхав у бік свого села, підтвердив працівник державтоінспекції, який бачив його автомобіль на посту при виїзді з міста. Тільки правою стороною автомобіля міг би Безпалий зіткнутися з потерпілою. Тоді як слідчий виявив пошкодження лише на лівій частині машини, не знайшовши інших слідів зіткнення при огляді автомобіля.

За таких обставин вся справа летіла шкереберть. Удар об тіло дівчини не міг залишитися без слідів. Таке було б неможливо. На правій частині машини мали бути хоч якісь вм'ятини, подряпини тощо, а натомість їх не було.

Микола Іванович вирішив ще раз піти до прокурора й поділитися своїми висновками-знахідками. Він навіть трохи гордився собою, що зумів розкопати, зумів віднайти такі безсумнівні докази фальсифікації справи. Надіявся отримати похвалу за кропітку роботу.

Вийшло все навпаки. Замість похвали Рубан налетів на свого помічника, немов хотів його розчавити, кричав так, що у всіх кабінетах було чути:

— Ти хто тут такий? Ти що собі дозволяєш? Хто тебе просив лізти, куди не слід? Ким ти себе тут уявляєш? Я тобі що, не ясно сказав: справа закрыта і немає чого в ній копатися! Чи ти мене може неправильно зрозумів? Пропустив мої слова мимо вух?

Прокурор неначе сказився. Очі в нього налились гострою злістю, весь почервонів, рознервувався, здавалося, що ще трохи й накинеться на свого підлеглого з кулаками. Степаненко зовсім не був готовий до такої реакції. Він аж заціпенів од такої атаки, від такої образливої поведінки свого начальника. Микола Іванович не сподівався, що так розізлить прокурора. Напевно тому не зміг навіть рота відкрити. Вийшов з кабінету Рубана з відчуттям, немов попав під машину. Побілів з лиця, ніби в борошно вимазався. Секретарка Ліда співчутливо глянула на нього й запропонувала води, аби відійшов. Сказала, що давно не чула, аби Григорій Якович був таким розлюченим і так на когось кричав:

— Видно дуже вже чимось ви його за живе взяли! Я б вам не радила, Миколо Івановичу, більше вертатися до цього питання, аби не постраждали серйозно. Григорій Якович такий чоловік, що може ні перед чим не зупинитися. Дивіться: я вас попередила! Щоб не казали потім, що не говорила.

Степаненко зайшов до свого кабінету, сів за робочий стіл, замислився. Було про що подумати. Така різка й непередбачувана реакція прокурора свідчила, що той знає про

недоліки справи. "Мабуть, боїться, щоб я не наробив розголосу, не підірвав йому авторитет, щоб десь у верхах не звинуватили його у непрофесіоналізмі. Коли вилізе для начальства те, що я накопав – шуму буде багато, можуть навіть з роботи Рубана попросити. Зрозуміло, що він тепер ні в якому разі не дасть мені й на гарматний вистріл підійти до справи... "Що ж його робити?.. Як мені тепер бути?.. Покинути почате?.. Зупинитися?.. Здатися?.. Ким же я буду тоді?.. Хлопчиком на побігеньках?.. Принеси-подай, папірчики бездумно перекладати... А як же те, про що мріяв?.. Про бажання стати сильним, відомим слідчим, який може розкрутити найскладнішу справу, про якого з гордістю говорили б колишні однокурсники, друзі, родичі, про якого в газетах, чи навіть у книжках написали б..."

Микола Іванович вирішив поки не здаватися. Пробувати тихенько розслідувати справу далі, аби ніхто не знав. А там уже, як вийде, так і вийде.

Наступними вихідними Степаненко знову поїхав у село, в Нову Волю. Бажання побачитися з Ліною було таким сильним, так заповнювало голову, що й негаразди на роботі не сильно сприймалися. Образа від начальника була десь на задньому плані. На передньому трималося, немов пісня-речитатив: "Ліна-Ліна-Ліна!"

Дівчини вдома не застав. Баба Шура сказала, що та пішла в ліс за грибами. Порадила Колі знайти її в лісі:

— Це не важко, знайдеш!.. Гриби тепер збирають у молодому березнячку, в інших місцях ще немає. Ото так прямісінько дорогою йди, нікуди не звертай, побачиш спочатку невеличке болото, потім місточок, а за ним вже й березинка. Вона невелика, ходи й гукай. Одзветься твоя Ліна, куди їй дітися. На всяк випадок кошика візьми, може й сам шось збереш.

Коля із задоволенням почув: "твоя Ліна". Аж ніби трохи випрямився од цих слів. Захотілось ще і ще, аби хтось сказав таке.

За місточком дійсно показалаась березинка. На струнких білуватих деревах поселився вже перший жовтий лист. Ознака осені – якраз пора гриби збирати.

Як тільки Коля зійшов з дороги – відразу погукав Ліну, але у відповідь нічого не почув. Не встиг і десяток кроків ступити – натрапив на дві молоденькі бабки – на тугих і твердих ніжках. Хотілося їх з рук не випускати, такі були приємні на дотик. Раптом глядь – а під кущем великий червоноголовець, а за ним ще два, а там іще один... А ж очі розбіглися. В одну мить такий азарт напав, що майже забув чого в ліс прийшов. Про те, що мав знову Ліну погукати, геть вискочило з голови. Гриби в одну мить вселили таку пристрасть, таку гарячку, що хлопець не міг відірватися зором од підніжка березового. А гриби так і лізли, неначе їх хтось насіяв. Виглядали-манили то з під одного дерева, то з-під другого. Кошик наповнювався ледь не після кожного уважно-зосередженого погляду. Глянув, і є, глянув, і знову є, гриб за грибом. Як тут зупинишся, як таке покинеш? Зогледівся тільки коли кошик став повним, не було куди вже класти. Аж тоді став гукати Ліну, однак вона не відізвалася. Подумав, що, напевно, дівчина пішла додому, мабуть теж повний кошик назбирала.

Ліну помітив на місточку, йшла на зустріч. Побачивши Колю іскристо всміхнулася,

знайомо-весело заговорила:

— Привіт-привіт! Які гості в нашому селі! Я була вже додому вернулась, думала з грибами почну поратися, а тут баба Шура сповістила, що ти приїхав. То я все кинула й швиденько пішла зустріти. Боялася, щоб не заблукав у лісі, він же тобі незнайомий. Це я в ньому, наче в себе в хаті, кожний кущик знаю.

— Дякую за турботу! Чого там блукати, я далеко від дороги не одходив. Зате глянь: скільки грибів назбирав. Червоноголовці які – краса! І бабки молоденькі!

— Молодець! Буде смажанка! В сметані, з картопелькою – пальчики понадкушуєш!

Дівчина взяла хлопця за руку, заглядаючи йому в очі, тихо-лагідно, майже пошепки, мовила:

— Я дуже рада, Колю, що ти приїхав, дуже рада тебе бачити.

— І я тебе!

Після таких слів Ліна притулилась головою до Коліного плеча, і ніби передала хлопцеві щось таке своє, від якого він, немовби поплав у теплій, лагідній хвилі. І дівчина теж з ним. Говорити не хотілося. Замість слів були сплетені руки, дотики плеча й голови. Йшли далі мовчки нога в ногу до самої хати.

Гриби чистили разом. Раз по раз нахилялися до кошиків і стикалися то руками, то головами, сміялися з нічого, перемовлялися ні про що. Коли якийсь гриб попадався вельми гарний, великий, чи з дуже довгою ніжкою – роздивлялися, передавали потримати в руках одне одному, аби поділитися задоволенням. Той, хто його знайшов, вихвалявся: "це я такого підібрав..."

Ліна взялася до смаженки, на кухню Колю не пустила:

— Ти тут мені не мішай, сама справлюсь! Люблю готувати, аби ніхто не втручався, ніхто не ліз під руки. Йди краще дров нарубай! Бачиш, там під хлівом колодки порізані, ото ними займися. Бабі Шурі буде чим зимою топити. Сокира в хліві, зліва на полиці. Дивись тільки рук не врубай, – додала з насмішкою, – надіюсь, умієш.

Коля взявся до роботи з охотою. Хотілося чимось допомогти. Маленькі колодки розліталися розколоті в усі боки, а великі не давалися. Сокиру в них часом забивав так, що не міг витягнути. Як і з дівчатами, так і з рубанням дров хлопець значного досвіду не мав. Ото, що колись тримав кілька разів сокиру в руках. Тільки й всього. Коля виріс у заводському селищі, з сільською роботою був мало знайомий.

Ліна нагодилася й тут. Встигала за всім – і їжу готувати, і за хлопцем дивитися. Знов почала шпиняти:

— Шо, не прокурорське це діло – дрова рубати? Еге ж?.. Дай-но покажу! Сама, правда, не вмю, але як – знаю. Бачила не раз. Запам'ятай: треба бити рівно по центру колодки, тоді розколеться. Не попадеш, вдариш хоч трохи в бік – сокира застряне. Якщо ж і так, як кажу, не вийде, то забивай у те місце, де вдарив сокирою гострого клинка, он витеша його з дубового цурпалка. І бий вже по ньому, по клину, – тоді точно піде. А ще візьми рукавиці, бо мозолі натреш, не зможеш писати на роботі. Спитають там: де мозолі натер, що будеш казати?

— Не переживай за мене, щось придумаю.

— Думати якраз твоє... До речі: щось уже придумав по справі? Найшов щось, аби Ваню виручити?

— Знайти, то знайшов... але... Хоча ні, може згодом розповім.

Коля знову пішов ночувати на сіні. В цей раз Ліна його не супроводжувала, мала доробити хатні справи. Хлопець не спав і терпляче чекав її, надіявся, що прийде. Не міг ні на чому зосередитись, мислями не міг відірватися од Ліни, подумки благав дівчину, аби прийшла до нього хоч на маленьку хвилю. І таки прийшла. Одразу лягла поруч із Колею, взяла його руку в свою й надовго завмерла. Хлопець відчув, як розливається по його тілу незвичне й невідоме до цього тепло, як обдає його чимось незрівнянно пронизливим, як сплітається його дихання з подихом дівчини. Він напівсвідомо потягнувся до Ліни й притулився губами спочатку до рук, а потім і до губ. Поцілунок був таким довгим, що ніби тривав цілу вічність. Хлопець і дівчина цілу ніч не могли відірватися одне від одного й не потребували нічого більшого. Про більше вони ще не знали та не думали. Їм було так хороше, як не було ніколи й нікому. В цей час білий світ перестав для них існувати, бо вони залишились у ньому тільки удвох. Заснули тільки тоді, коли вже почало у небі сіріти.

Зранку Коля зібрався в дорогу. Коли вийшли з Ліною за село, вирішив сказати про те, що цікавило дівчину, про справу Івана Безпалого. Розповів про віднайдені ним докази та розмову з прокурором. Передавав майже дослівно, описав у подробицях емоції начальника.

Ліна від почутого спохмурніла, проїнялася, проте не промовила й слова. Розвернулася й хотіла піти до хати, але пройшовши трохи передумала. Підійшла близько до Колі, про щось надовго замислилась, хмурилась, було видно, як боролася з собою. Нещодавній веселий її настрій раптом пропав. Довго не наважувалася, проте згодом сказала:

— Я тут подумала... може не варто більше цією справою займатися... чомусь мені здається, що нічого доброго з цього не вийде. Тільки клопоту на свою голову наберешся, не хотілося б, що б у тебе через мене виникли проблеми.

— Проблеми?.. Вони вже й так є. Можуть бути й більшими, коли в нашій конторі дізнаються, що я тут з тобою підтримую контакт, а ти ніби ж фактично скаржниця, бо ж не старший Безпалий ту скаргу писав, а ти... Хоча кому доносити, кому це потрібно?

— Не скажи... Пам'ятаєш: я тобі про полювання розповідала, коли взимку ваші наїжджають. Так от: сусід мій Василь коло них завжди пічки-лавки, ні на крок не відходить. Він може про все розповісти: і про бійку між вами, і про те, що ти зі мною яшкаєшся, що ночував у нас, що навіть у штанах Безпалого ходив... прости... не сказала про це раніше, думала нащо тобі знати... Вася такий кадр, що нічого не пропустить, і язик у нього в роті не тримається... Виходить, дійсно може тобі за мене попасти... З прокуратури попруть, як мінімум... Робити нічого – кидай цю справу, не зли там у себе нікого, і до нас дорогу забудь, так буде краще, то може якось обійдеться... Кидай!

— Вибач! Я сам буду рішати, що робити... Тепер це вже моя справа. Згодись: в

цьому я краще тебе знаюсь, тут ти мені не дуже зможеш допомогти з порадами, це ж не дрова рубати, – трохи різкувато відповів хлопець.

– Ого! Який ти буваєш!.. Однак давай поки що відкладемо цю розмову, тобі на роботу пора... Та й треба про все це гарненько подумати-поміркувати.

Степаненко вирішив поговорити з можливими свідками тої злочасної аварії. Вийшов на місце пригоди, зайшов у декілька помешкань, розпитав, чи нічого не бачили, не чули. Спочатку таке спілкування жодних результатів не дало, а згодом спрацювало давнє правило слідства: копай і щось точно накопаєш, тільки старайся.

Одна жінка, яка мешкала поблизу місця аварії, згадала, що бачила саме в той час, коли трапилась подія, як їхньою вулицею, в бік центру міста, проїжджав автомобіль "Жигулі", жовтого кольору, на великій швидкості:

— Я тоді якраз у вікно виглянула, побачила: хтось несеться, наче навіжений, потім вищання гальм почула, але з хати не вийшла, бо чого мала... Ну пронісся хтось, хіба він перший такий... Згодом, коли міліція розпитувала, я про це й не думала казати, адже вже чутка дійшла, що нібито дівчинку "Запорожцем" збили.

Микола Іванович записав ці покази у свій блокнот. Після записів занотував собі завдання: розшукати жовтий автомобіль "Жигулі", перевірити, чи не має на ньому пошкоджень від удару, можливо він має відношення до аварії.

Автомобілів такої марки й такого кольору в райцентрі виявилось небагато – шість штук. Три з них належали різним підприємствам, а інші три – приватним особам. З тими, що на підприємствах, вийшло легко. В робочий час водії ставили їх у доступних місцях, можна було підійти й оглянути. На жодному з них слідів будь-яких пошкоджень не було. З приватними – важче, їх власники тримали в гаражах. Просто так не зайдеш, не оглянеш, треба мати привід, дозвіл, а тут ще й робити це потрібно так, щоб ніхто не дізнався, щоб не дійшли слідчі намагання Степаненка до районного прокурора. Прийшлось Миколі Івановичу довго займатися цим питанням. Та й часу для цього мав небагато – ото, що після роботи. Вихідними ж хотілося знову на побачення до Ліни.

Проте нового побачення не вийшло. По приїзду в село, коли трапилася перша нагода, Колю ніхто не зустрів. Хата баби Шури була закрита, правда, не на замок, а так – паличкою у двох залізних кільцях, виймай і заходь. Та для хлопця, як, напевно і для всіх у селі, це все рівно був знак: закрито, немає нікого вдома.

Бабу Шуру відшукав у садку – яблука збирала. Коля, поздоровавшись, відразу кинувся допомагати. Заліз на крилату яблуню й зривав яблука, стараючись, аби не надбились, легенько складав у кошик. Так, на думку баби вони будуть краще зберігатися, може й на всю зиму вистачить. Тільки коли обібрав усі яблука на дереві, тоді спромігся спитати:

— А де це ваша Ліна поділася? Що, знов за грибами пішла?

— Та ні... поїхала вже... до Києва... на днях же навчання має початися, ти що забув?

— О! Точно! От я недотяпа! Геть з голови вискочило, що це ж навчальний рік починається, мовби й не вчився ніколи.

— Записку вона тобі оставила. Зайди в хату – на столі лежить. Йди-йди, сам

відкрий, бо не дочекаєшся, поки я тут справлюся!

Записка лежала на видному місці, притиснута книжкою. Коля схватив її та кинувся бігцем читати:

"Привіт, Коля! Раз читаєш, значить приїхав таки. Вибачай, що не зустрічаю, тепер буду навідуватися в село зрідка, так що не шукай мене тут. І взагалі не шукай. Важко мені таке писати, дуже важко, рука не хоче слухатись, але мушу. Непотрібно нам більше зустрічатися, не хочу тобі життя партачити. В тебе все попереду – робота, кар'єра, про яку так мрієш, а з ними й все інше. Сам же сказав мені: якщо визнають, що підтримуєш зі мною контакти (слово ж яке нехороше: "контакти", геть не так мені хочеться назвати наші стосунки), то в тебе виникнуть проблеми. Я тебе втягнула у ці проблеми, значить я й повинна витягувати з них. Скажеш на роботі, що не знав з ким мав справу, що я не відкрила тобі – що й до чого. Може й пройде, дуже надіюсь на це. У Києві мене не розшукуй, я бабі Шурі заборонила адресу й назву навчального закладу давати. Хай так буде, Колю! Щастя тобі! Бувай!

А все таки: як класно тоді було, коли ми з грибами, як класно, коли на сіні! Довго, повік, буду пам'ятати!

Ліна."

Коля дочитав і відчув, як щось кольнуло його прямісінько в серце. Стало прикро-прикро. Так прикро, що аж ледь не млосьно робилося. Хотілося кудись бігти, наздогнати якимось чином Ліну, переконати, що вона неправа, що непотрібна йому без неї ні робота, ні кар'єра. Що нічого не потрібно, якщо її не бачити, що не потрібна йому така жертва.

"Чому ж ти, Лінко, мене не спитала? Чому не порадила? Чому не вдвох мали б ми вирішувати, що робити?.. Чому, чому, Ліно?.. Де ж тепер тебе знайти, як відшукати у величезному Києві?.. Ох, Ліно-Ліно!.."

Коля повертався з села до райцентру в такому пригніченому настрої, що не бачив дороги перед собою, не бачив куди йшов, куди їхав. Так поринув у свої сумні думки – ледь під машину не потрапив. Водій зі злістю накинувся на нього:

– Куди преш, розтяпа, дороги не бачиш, чи сліпи залив під саму зав'язку. Міліції на тебе нема, ходять такі, потім аварії через них.

Слово "аварія" на мить мовби отверезило Колю, заставило підняти голову й вибачитися перед шофером.

За даними автоінспекції три автомобілі "Жигулі", яких ще Степанеко не оглянув, належали головному інженеру молокозаводу, директору продуктового магазину та начальнику відділу міліції по боротьбі з розкраданням соціалістичної власності. Для отримання цієї інформації достатньо було скористатися службовим телефоном. Слова: "Це вас турбують з прокуратури..." – діяли безвідмовно, майже магічно.

З машиною міліцейського начальника вдалося ознайомитися швидко. При першій міліцейській "планьорці", автомобіль стояв прилаштований біля входу до відділу міліції. Ознак пошкодження на ньому не було. Оглянути автомобіль головного інженера вдалося не так скоро – власник автомобіля був у відрядженні. Однак з поверненням

головного інженера з відрядження Микола Іванович примітив машину біля райвиконкому. І на цей раз – нічого.

Залишався автомобіль директора магазину – Бориса Миргородського. З цим вийшло найважче. Миргородський вже більше місяця був на лікуванні в столичному інституті нейрохірургії – пухлину в нього виявили, у мозку. Скільки він ще буде на лікуванні, ніхто сказати не міг, де знаходиться його машина – теж було невідомо. Обережне розпитування знайомих директора магазину про місце знаходження автомобіля результатів не дали. Степаненко змушений був тимчасово зупинити своє розслідування.

Вихідні можна було присвятити іншому пошуку – Ліни та її учбовому закладу. Завдання теж було не з легких. Прізвище Ліни він уже знав, ще при першому знайомстві назвала, а от де навчається, якось не повідомила. Простіше всього було б запросити всю інформацію про дівчину через міліцейську довідку, там про все і на всіх є дані, але про такий запит міг би дізнатися хтось із прокуратури. Тоді б дочасно відкрився зв'язок Ліни і Степаненка. Миколі Івановичу такого не хотілося, старався жодним чином не вплутувати в свої тепер справи дівчину. Аби не завдати їй неприємностей.

Недільним днем вирішив Коля поїхати на розшуки Ліни рейсовим автобусом. Добиратися до столиці близько години, ніби й не багато, проте їзда була такою, що здавалася у тричі довшою. В автобус набилося людей – поворухнутися не було як. З сумками, торбами, корзинами. Здебільшого їхали на базар, спродатися.

Осінні ранки холодні, пасажери вдяглися тепло, а коли сонце задумало пригріти трохи по-літньому, напекло металевий автобус, стало мов у бані. Спітнілі люди збилися в одну змокрілу масу, яку кидало з боку в бік на кожному повороті та ямці. До всього ще й вихлопні гази йшли у салон і не спішили його покидати – майже всі віконця наглухо закриті й не відкриваються. Водієві, напевно, здається, що пасажирам мук недостатньо, і він запалює цигарку. Пихкає димом начебто у вікно, однак зустрічний вітер повертає все в середину автобуса.

На кінцевій зупинці люди вийшли запаморочені, кволі, неначе в душогубці побували.

Коля після такої поїздки пройшовся пішки вулицями міста, аби відпочити од їзди та придумати план пошуку. В думці намічав, що й куди:

"Починати потрібно з педагогічного інституту, і скоріш за все з біологічного факультету. На обкладинці книжки, яка лежала на столі в баби Шури, були намальовані якісь рослини. Книжка без сумніву Лінина, не баба Шура ж її читає. Таку книжку просто так у хаті не тримають, хіба для навчання. Отже треба таки братися за все, що пов'язане з рослинами."

В неділю в педінституті спитати про студентку не було в кого – один вахтер сидів при вході. Він порадив Колі сходити в гуртожиток – там і в неділю хтось є з начальства – комендант чи члени студентської ради, у них завжди можна дізнатися про мешканців гуртожитку.

Після зустрічі з комендантом гуртожитку й спілкування з двома-трьома студентами Коля дійшов висновку, що педагогічний можна з уявного списку викреслити. Ліни тут не було. Особливо в цьому завірили студенти.

Коля зміркував: "Що ж, треба скористатися поїздкою в столицю, сходити в кіно, або ще кудись, де б можна гарно провести час."

В кінотеатрі "Київ" йшов популярний фільм "Гараж". Хлопець давно мріяв його подивитися, багато разів чув гарні відзиви про цей фільм. Проте не вдалося. Черга за білетами тягнулася з кінотеатру аж на вулицю, стояти в ній потрібно було не менше двох годин. А тут ще й вівіску на касі виставили про те, що білети залишились тільки на останній сеанс - о 22 годині. Після цього сеансу на приміський автобус ніяк не встигнути.

Сонячна осінь безтурботно гуляла вулицями Києва. В магазинах та на виносних прилавках продавщиці в синіх фартухах торгували херсонськими кавунами. Теплий день, вигідна, легка торгівля спонукала продавщиць торгувати ще й своїми зубами. Коло них було весело.

Сашко - студент-вантажник гастроному, що розміщувався посередині вулиці Ярославів Вал, впустив необережно на землю величезного кавуна. Той покотився схилом у низ по вулиці Івана Франка й розбився на маленькі соковиті шматочки. Перехожі дріботіли дерев'яними сходинками й дивилися на ці солодкі куски, мимоволі ковтали слину. За якусь мить всі оси Шевченківського району злетілися до цього звабливого місця й почали свій бенкет. Мліли-терлися-шамотіли в червоній смакоті, дякували на своїй, незрозумілій нікому мові, вантажнику Сашкові за щедрість.

Коля вирішив піти в університетський скверик - зіграти у шахи. Під час навчання він часто любив заскочити сюди - "збацати партейку". За будь-якої погоди: в мороз, холод, спеку й дощ - у сквері завжди засідали ярі шахісти, від любителів до відомих майстрів. За деякими столами грали на гроші. Про таке свідчили рамки з алюмінієвого дроту, які кріпилися до столів. Знавці-постояльці знали: бачиш такий дріт - без грошей не лізь. Тут уміли й винахідливо махлювати: заманювали новачків, аби на їх нажитися. Справжні шахові майстри спочатку програвали новачку, щоб його заохотити далі грати, а потім піднімали ставки й показували клас, одночасно спорожняючи кишені невмілого гравця. Хоча, як по правді, то ставки були невеликими, не більше одного-двох карбованців.

Поряд з шахістами кілька столів займали картярі. Тут гра йшла на значно більші гроші й на жорстких умовах. Якщо біля шахістів завжди стояла купа болільників, які лізли час од часу з підказками, чим дратували гравців, то біля картярів ніколи ніхто не стояв. Підказок тут не потерпіли б. Серед гравців у карти виділявся кавказець Рустам - здоровенний, нахабний, грізного вигляду, про якого казали, що він - "катала" й картярський "авторитет".

Коля обійшов столики шахістів у пошуку когось знайомого. Без цього зіграти безкоштовно було складно. Гравці старалися грати з рівними суперниками, яких, зазвичай, вже знали.

На такого знайомого натрапив. Побачив Юрку Сунта – запеклого шахіста, який вчився на два курси старше, тепер адвокатствував у Києві. Юра зустрічі зрадів, радо привітався. Коротко обмінялися про останні факультетські новини й засіли до гри. Не встигли закінчити першу партію, як почули шум-скандал з боку картярів. Там Рустам когось нахабно витягнув із-за столу "за шкірки" й гамселив кулаками.

– Мабуть, чувак зловив Рустама за махлярством, – мовив Юра. – Тепер получить своє, Рустам такого не прощає.

– То може втрутимось, – сказав Коля, – приб'є ж чоловіка, ще й глянь – старого.

– Не лізь! Тут свої порядки!

Однак Степаненко вирішив не ставати осторонь, все ж таки хтось повинен вмішатися, кому як не йому. Він підійшов до розлюченого кавказця й показав недавно отримане посвідчення з великими літерами на обкладинці: "Прокуратура". Зазвичай це діяло на людей, зупиняло їх від безчинства. Але не на Рустама, той, здається, втратив над собою контроль:

– Что ти мне здес суйошь?.. Кто ти такой?.. Кто ти такой, я спрашиваю?.. Іді атсуда, щобі я тібя здес не відел, понял? Суйош мне...

– Спокійно, спокійно, шановний! Перестаньте хуліганити, чоловіка залиште в спокої, бо викличу міліцію!

– Я чхатъ хател на тебья і тваю міліцію! Понял?.. Умативай атсуда, пакуда я добрый! Понял?.. Міліцією он меня пугает...

В хід подій неочікувано вмішався Юра. Він обхопив Степаненка обома руками й відтягнув подалі від кавказця. При цьому ще й вибачився перед тим:

— Вибачай, Рустам! Хлопець молодий, не розібрався, я йому все поясню. А ви, – кинув Юра до побитого чоловіка, – йдіть звідси швиденько, йдіть-йдіть! Поки гірше не вийшло!

Коля не міг зрозуміти, що відбувається:

— Пусті! Що ти вчепився! Я не можу в'їхати: ти що його боїшся? Хто він такий, що так себе нахабно веде?

— Давай відійдемо в сторону, все розкажу!

Коли відійшли, Сунта розповів, що Рустам у скверику править "короля". Ніхто йому тут не указ. Ніякої міліції не боїться. Було, що вона забирала кавказця, як хтось жалівся й викликав по телефону, проте, не проходило й півгодини – і Рустам повертався. Тоді скаржнику попадало так, що не міг додому дійти.

— Хіба таке може бути?.. – дивувався Коля Степаненко. – Як то так?.. В столиці?.. Нізащо не повірю!

— От і дарма! Ти ще багато чого не знаєш?.. Те, що нам в універі говорили, далеко від дійсності. Реалії, вони, на жаль, зовсім інші.

— Не розумію, про що ти...

— Ой, чоловіче добрий, скільки тобі ще треба всього зрозуміти...

— Ну-ну, розкажи!

— А ти втихомирся, охолонь трохи, тоді може й розповім щось.

— Добре-добре, вже втихомирився. Давай розкажуй, бо ти мене геть збив з пантелику: королі тут у вас, міліції не бояться, аж слухати не хочеться. Але давай, розкажуй!

— Все не розкажу, а так, трохи... От візьмемо операції з валютою... Вони, що?.. Правильно - заборонені! За валюту - стаття, сам знаєш. Ще й не проста стаття, а з вишкою - розстрільна! Але біля кожного готелю, де іноземці проживають, проститутки валютні ошиваються цілими табунами. На очах у міліції й кагебістів. І ці, чомусь дівчат-валютниць не беруть, не заарештовують, ні за валюту, ні за проституцію. В готелях деяких знімають номери злодії "в законі", живуть там роками, керують звідти цілою мережею своїх підопічних. Всі їх знають, і ніхто до них діла не має, хоча проживання в готелі більше одного місяця заборонене. Або візьми скупщиків краденого, чи збирачів цінних речей, у яких накопиченого мільйонами... антикваріат, картини, прикраси... Їх теж ніхто не тривожить, не питає: де взяв?.. за що придбав?.. де такі гроші заробив?.. Незважаючи на те, що ледь не всі вони на видноті, всі відомі правоохоронцям. І в той же час: перепродай простій людині щось з вигодою-наваром, пальто там чи шапку хутрянку - і можеш сісти в тюрюгу за спекуляцію... Так то воно... А ти Рустам-Рустам... "як таке може бути"... А не знаєш, що таких рустамів у Києві ого-го скільки...

— Ти мені, Юра, не байки часом?..

— Хоч вір, хоч не вір, але чого б мав тобі брехати?.. Сам про це недавно дізнався. Теж спочатку думав: брехня... Та на власні очі приходилось бачити. Але, знаєш, то все таке... краще скажи чого приїжджав, просто скучив за столицею, за місцями студентськими, чи може щось конкретне?

— Ну як можна не заскучати, тут же стільки всього було, куди не глянь - скрізь щось нагадує, якісь спомини вмикаються. Хоча б скверик університетський візьми, я ж тут кожну лавочку знаю, кожен куш і дерево. Правда, є й конкретне - дівчину одну пробую розшукати, але поки що безрезультатно, прийдеться, мабуть, ще не раз приїхати.

— Твоя дівчина, чи просто знайома?

— Моя, геть-геть моя! Так вийшло, що не порозумілися, розбіглися по-дурному, а тепер я сорочку рву на собі - так стараюся віднайти її.

— Телефон, адресу, прізвище чи що-небудь маєш?

— Тільки прізвище, і що студентка. Є думка - з біологією може бути пов'язана, але й це не точно, версія скоріше.

— Не переймайся, думаю прізвища буде достатньо, запиши мені його, і свій робочий телефон залиш, я наших підключу - знайдемо, можеш не сумніватися.

— Був би тобі дуже вдячний! З мене могорич! І буде привід у шахи зіграти. З вдячності піддамся разок, - сміючись промовив Коля, радіючи, що знайшов таку підмогу.

— Ха! Дивись, якби мені не прийшлося піддаватися, аби твої прокурорські амбіції не травмувати.

В дорозі додому Степаненко весь час думав про почуте від Юрки Сунта. Не міг ніяк

зрозуміти, що ж це відбувається в країні, чому про це ніхто не говорить, не пише. Отримана інформація настільки йшла врозріз з тим, про що знав, про що писалось у газетах, повідомлялось по телевізору, радіо. Якби хтось інший розповів – нізащо не повірив би. Однак Юру знав, як серйозну людину, не вірити йому не мав жодних підстав.

Врешті-решт Коля вирішив одволіктися від цього незрозумілого, почутого від Сунта, піддався кращим спогадам. Ліна вкотре вийшла на перше місце і затулила в думках весь світ поза нею. Хлопець згадував кожную хвилину, кожную мить, проведену з дівчиною: її слова, усмішки й насмішки, її рухи, погляд, золотавий пушок на ногах, губи, доторки... Хотілося хоча б на маленьку долю секунди повернутися до такого, повернути краплину часу, проведену разом. У пам'яті зринали: перша зустріч, прогулянка лісом, як сиділи разом на колоді, як зустрілися на місточку, як смакували смаженими грибами... "Де ти, Ліно?.. Як знайти тебе, як відшукати?.. Якби ти тільки знала, як мені порожньо без тебе, як самотньо й холодно?.. Якби ти тільки знала, як хочу повернути наші зустрічі, як хочу ніколи не розлучатися з тобою... Де ти, Ліно?..."

Через кілька днів у кабінеті Миколи Степаненка роздався дзвінок – телефонував Юра Сунта:

- Привіт прокурорським! Знайшов я твою подругу, так що готуй обіцяне, бажано коньячку доброго, бо я сильно старався.

- Здоров, Юра! Я знав, що ти зможеш. І де вона?

- В сільгосподарській академії, лісотехнічний факультет. Є і номер гуртожитку, і кімнати. Приїжджай скоріше, а то ще хтось перехопить.

- Добре! Випаде вільний час – відразу до тебе, готуй шахи!

Ліна, від'їхавши на навчання, теж собі місця не знаходила. Марила Колею. З думками про нього лягала спати, вставала, готувала їжу, їхала в автобусі, сиділа на заняттях. Вона так, як і Коля, безкінечно прокручувала в голові картинки їхніх зустрічей, слова, жести, усмішки. Ще ніколи і ніхто не займав так багато її помислів, не забирав у неї всю увагу, всю зосередженість, весь розум. Все крутилось навколо хлопця й не відпускало ні на мить. Тепер любу свою роботу вона виконувала мовби разом з Колею, хлопець наче вмішувався, був присутнім при кожному рухові, кожній дії. Ліна вже сто разів розкаялась, що написала той клятий лист, вона вже була готова піти на все, аби тільки знову бачитися з Колею. За цей час дівчина зрозуміла, що зустріла свою долю, яку ймовірно більше не вдасться знайти. Жоден хлопець в її очах, в її тонкому сприйнятті навролишнього, не міг зрівнятися з Колею, жоден не міг би навіть близько з ним стати в один ряд. Ліна часто говорила з Колею в думці, а коли поряд нікого не було, то й у голос. Вона розповідала йому про найменші дрібниці свого життя, про свої переживання і сумніви, і головне, про свої почуття. Про які ніколи не наважилася б сказати при зустрічі. Як же їй хотілося написати йому, викласти своє душевне на письмі, проте не мала змоги цього зробити. Так вийшло, що не спромоглася в свій час запитати адресу й прізвище хлопця. Одне зосталось у пам'яті: "Коля, помічник прокурора".

Миколу Івановича перевели на посаду слідчого. Давно цього хотів, просив про таке переведення прокурора. Той раніше відмовляв, а тепер згодився, оскільки один із слідчих важко захворів та звільнився.

Роботи в Степаненка збільшилось. Прокуратура якраз вела значну справу про зловживання й хабарництво у квартирному відділі райвиконкому. Зазвичай, до цього виконкому не підібратися, але тут спрацював конфлікт номенклатури. Жінка другого секретаря райкому партії щось не поділила з жінкою заступника голови райвиконкому. Кажуть, що ледь не побилися на черговій п'ятиці. Райкомівська пообіцяла райвиконкомівській жорстокою відплатою. Напевно, добряче приголубила свого чоловіка, добряче поскаржилася на отриману образу, бо той згодився на помсту. Пішла вказівка міліції — знайти у виконкомі порушення. До самого заступника підібратися не посміли, а до його підлеглих з квартирного відділу наважилися. Знайшли відповідну людину, яка дала начальнику квартвідділу хабаря поміченими купюрами, зловили хабарника за руку прямисінько при отриманні грошей — і справа завертілася. Стала набирати оберти. Прокуратурі належало допитати сотні свідків, які мали справу з квартирним відділом — ставали на облік або отримували житло. Цю роботу доручили слідчому Степаненку. Він вирішив скористатися новими повноваженнями та новими можливостями для свого розслідування стосовно Івана Безпалого. Чекав слушного моменту. І він настав. Ще раз підтвердилося: хто шукає, той знаходить. Один зі свідків по квартирній справі заявив, що був якимось на зустрічі з начальником квартвідділу під час відпочинку на річці, де домовлявся про вигідне для себе перенесення черги на житло. У тому ж місці був незнайомий чоловік, який привозив хабаря начальнику. Свідок про незнайомця нічого не знав, окрім того, що той приїздив на автомобілі марки "Жигулі", і що коли від'їжджав із місця зустрічі, то трохи подряпав свій автомобіль. Керуючись цими показами, Степаненко виніс постанову про розшук незнайомця та його машини. Це дало змогу доручити оперативному працівнику міліції оглянути автомобілі відповідної марки в райцентрі, в тому числі й автомобіль директора магазину Миргородського, до якого Микола Іванович не мав змоги доступитися. Машину знайшли в гаражному кооперативі. Дружина директора магазину дала згоду оглянути автомобіль, сказала, що ним давно ніхто не користується. Однак цей огляд нічого нового не приніс, жодних подряпин чи вм'ятин, які б могли вказувати на причетність цього автомобіля до аварії, пов'язаної з Іваном Безпалим, виявлено не було. Приватне розслідування Степаненка наштотувалося на бетонну стіну. Далі ходу не було, якоїсь перспективи в ньому Микола Іванович не бачив. Це його дуже засмутило. Так бажав обрадувати Ліну, спасти невинну людину, проявити себе, аби відчувати свою силу і вміння.

Микола Іванович змушений був працювати у вихідні дні, розслідування квартирних порушень було на контролі в області, до нього проявляв постійну увагу районний прокурор Рубан. Микола ніяк не міг вирватися до Ліни, хоч мріяв про побачення з нею кожного дня, кожної хвилини. Образ дівчини не відпускав його, невідступно слідував за ним, міцно тримався в голові. У цю ж голову зненацька прийшла ідея: написати листа.

Так, саме листа, адже знав тепер адресу, мав прізвище і нічого не мішало хоча б такому спілкуванню. Це мало й певні переваги – можна написати те, що не завжди наважився б вимовити при зустрічі, можна обдумати, вивірити кожне слово, аби не дати приводу для Лініних сумнівів, для подальшого її жертвовного поступку в ім'я його кар'єри. Була й тривога: а що як дівчина відмовиться зустрічатися. Ця думка, цей страх з'їдав серце, але й підохочував чим швидше отримати відповідь, аби все вияснилось. Хотілося написати стільки, що в жоден конверт не вмістилося б. Однак розумів: головне почати, головне відновити спілкування.

"Ліно! Я знайшов тебе! Мені це було нелегко, добре, що виручили друзі, але не це важливо, а те, що знайшов. Якби ти тільки знала, як я цьому радію. Ти навіть уявити не можеш, як я хочу тебе бачити, говорити з тобою, бути з тобою близько-близько, дивитися у твої очі, відчувати твоє дихання, обіймати, цілувати. За цей час я стільки передумав, стільки згадав, проаналізував. Я хочу бути з тобою, я не хочу розставатися з тобою. Облиш, будь ласка, свої придумані намагання захистити мене, не треба мені цих жертв, я сам з усім справлюсь. Знай, я рішив: якщо прийдеться вибирати між тобою і моєю роботою, посадами, то я вибираю тебе. Чуєш! Тебе!

Відізвся, Ліно! Я тебе дуже прошу, навіть, якщо ти не хочеш мене більше бачити, прошу: відізвся!".

Коля дуже покладався на цього листа, точніше на Лініну відповідь. Вирішив: поки не діждеться відповіді, не їхати до дівчини. Терзав себе. "Може в неї хтось є, а я тільки мішатиму?.. Може вже вона забула моє ім'я?.. Може...".

Зворотню адресу на своєму листі Коля вказав робочу, тобто адресу прокуратури. Подумав, що вказувати квартирну недоцільно, оскільки не знав, чи довго в найманому житлі протримається. Листи, що надходили йому в прокуратуру, були зазвичай службовими, однак отримував їх регулярно, без затримок, ніхто їх не продивлявся. Якби лиш відповідь надійшла, і щоб скоріше.

Степаненко не хотів і тепер здаватися зі справою Івана Безпалого, незважаючи на те, що начебто всі можливості вичерпані, далі просуватися не було куди. Микола Іванович заповзався робити постійно хоч щось для досягнення мети. Коли випала нагода, пішов до суду ознайомитися з тими матеріалами справи, які були тільки там, і яких він ще не вивчив. На жаль, нічого нового вияснити не вдалося, проте неочікуваний поштовх таки відбувся. Завідуюча канцелярією суду доповіла прокурору Рубану про зацікавленість справою з боку Степаненка. Григорій Якович відреагував миттєво. На цей раз його реакція була ще більш емоційною ніж минулого разу. Лютував без міри, накинувся на Миколу Івановича з такою злістю, так сердито, що здавалося розірве на шматки свого підлеглого.

- Я кому сказав не лізти? Я кого попереджував? Ти що собі надумав? Не хочеш слухати, що тобі говорять – пиши заяву, і щоб я тебе більше не бачив, бо так просто тобі номер не пройде! Панькатися не буду, раз дозволяєш собі таке нахабне самоправство, не слухаєш, що тобі кажуть – начувайся, хлопче!

- Але ж я нічого такого протизаконного... тільки поцікавився... жодних порушень

не допускав... Чому ви так реагуєте?.. І заяву не можу я написати, самі ж знаєте, за розподілом мушу відпрацювати три роки, права на звільнення за власним бажанням не маю.

- Мене це не цікавить! Ти перейшов межу дозволеного, порушив мій наказ! Я тобі чітко дав зрозуміти - не лізь! А ти, що?.. Іди негайно з очей - і без вагомого приводу не з'являйся! Займайся тою роботою, яку на тебе покладено, а не якимись своїми приватними справами!

Микола Іванович цього разу на диво вийшов від прокурора напрочуд спокійним. Мабуть тому, що вже чекав саме на таку реакцію. "Щось тут не так, - прикидав у мислях, - не може такого бути, щоб Рубан з нічого так злився-заводився. Якось має бути вагоміша причина для цього, ніж службовий інтерес. Може в нього щось особисте з цим пов'язане?.. Але як?.. Як таке можливо?.. Не міг же йому Іван Безпалий поперек десь стати... Малоймовірно таке... Все-таки в різних вагових категоріях вони між собою, в різних площинах життя, навіть випадково пересікатися навряд чи могли коли-небудь. Іван був раніше несудимий, з правосуддям справи не мав, простий сільський житель... Де він, а де Рубан?.. Щось все-таки тут не так..."

Після цієї розмови з прокурором на Степаненка посипались службові негаразди. Спочатку пропала частина документів по квартирному слідству. Микола Іванович добре пам'ятав, що залишив документи на столі в робочому кабінеті, вони не могли нікуди дітися, однак пропали. Віднайти їх не вдалося. Добре, поки йшло службове розслідування, Степаненко швидко зметикував і зумів усі документи відновити, добре, що пропали тільки ті документи, які легко підлягали відновленню. Микола Іванович відбувся суворою доганою.

Згодом трапилась пригода набагато гірша, тягнула на значно важчі наслідки. З сейфа Степаненка зник речовий доказ, вилучений під час слідства, як предмет хабаря. Доказ цінний - золота обручка з діамантом. Микола Іванович спішив, забув опечатати сейф, як вимагалось правилами, лиш закрив його своїм ключем. За фактом крадіжки була порушена кримінальна справа. Степаненко підмітив, що все робиться, аби звинуватити його в злочині. Він став відчувати, начебто ходить по мінному полю, де ризикує своїм життям та свободою, начебто опинився у ворожому стані, де за кожним його рухом спостерігає противник і чекає коли він посковзнеться й упаде. Витримати таке було неможливо, мабуть потрібно було негайно здатися на милість грізному ворогу, замиритися з ним, однак, Степаненко, вчорашній недосвідчений студент, десь знайшов у собі сили для протистояння. Інколи сам дивувався такому. Став контролювати й продумувати кожен свій крок, кожен дію, старався прорахувати можливі підступні ходи суперника. Саме такий прорахунок допоміг йому, спас його. Микола Іванович вирішив тихенько змінити квартиру, нікому не назвавши нової своєї адреси.

Через кілька днів після переїзду господар старої квартири повідомив Степаненку телефоном, що його навідував оперативний працівник, який був здивований тим, що Микола Іванович тут вже не проживає. Відвідувач не вказав мету свого візиту, нібито

зайшов випадково, коли проходив повз. Чомусь цей працівник не зайшов пізніше на роботу до Степаненка, не сказав, що хотів од нього. Таке насторожило Миколу Івановича: "Чи не збираються вони мені щось підкинути, хоча б ту ж золоту обручку? Якщо її "знайдуть" у мене, то вже не викручуся... Якщо ж не вийшло підкинути, на завтра придумують щось нове... Здається почалася справжня війна, без чиеїсь серйозної допомоги спастись не вдасться...".

Степаненко обміркував усе й вирішив зателефонувати однокурсниці – Ленці Вовченко. Вона відразу після універу стала працювати в обласній прокуратурі, дуже сильне впливове становище батька посприяло цьому.

З Ленкою раніше спілкувався, допомагав їй писати дипломну роботу. Дівчина від когось дізналася, що Коля свою роботу написав за тиждень, і не бачив у цьому жодних труднощів, хвалився, що міг би з десятків таких написати. А сама чи лінувалася, чи не знала як підступитися до тої роботи. Вчилася ж бо далеко не найкраще на курсі. Пообіцяла щедро віддячити за допомогу,

Під час виконання цього незвичного замовлення Степаненко ближче познайомився з Вовченко. Прийшлося зустрітися кілька разів. І вдома побувати. Раніше до таких блатних не підходив, побоювався, знав, що не його це оточення. Ленка неочікувано виявилася товариською, балакучою. До хлопця прониклась симпатією, натякала, що готова зустрічатися з ним, але Коля не насмівився. Ленка ж заявила, що завжди буде рада прийти йому на допомогу, завжди буде рада бачити його в своїй компанії.

Лена взяла слухавку швидко, не давши пролунати другому сигналу:

– Вовченко, слухаю вас уважно!

– Привіт, пізнаєш мене?

– І на мить не задумаюся – Колька Степаненко. Я тебе ні з ким не спутаю, хоч і не чекала. Ніколи не думала, що позвониш. Дуже-дуже рада! Рада, що зателефонував... Просто так, чи може сталося щось?

– Та сталося... допомога твоя потрібна, потрапив я тут... сам не викарабкаюся.

– По роботі?

– По ній.

– Нема проблем! Заспокойся! Я впевнена – все порішаєм. Надіюсь ти там нікого не вбив?

– До цього не дійшло, але...

– Ніяких але, бери квиток і зараз же до мене! Все кинь і лети сюди, прям зараз, чуєш?

– Що на ніч?

– Забий, найшов над чим переживати, у мене переночуєш, записуй адресу.

Останнім часом Ліна сховалася під удаваний панцир і вилазила з нього вкрай рідко. Її неначе вкрали чи підмінили. Колишня життєрадісність, незникаюча з губ посмішка кудись зникли. На всі питання дівчат-подруг відповідала коротко, наче слів жалкувала. Була весь час задумлива, видно було, що чимось дуже заклопотана, щось їй не давало бути радісною й веселою, не давало кепкувати, насміхатися, реготіти, як це мало місце

нещодавно. Подруги не могли ніяк допитатись про причину такої переміни. Не бачили жодної підстави для такого, жодної людини, особливо хлопця, які б могли спричинитися до цього. Ліна перестала ходити на дискотеку, яку раніше так полюбляла, поверталася з занять і відразу бралася за книжку, але було помітно, що довго не перегортала у ній сторінок. Мовби не читала, а тільки дивилася-відволікалася.

Тим часом осінь добігла кінця. Вона спочатку розгубила по різних дорогах і стежках свої жовто-багряні барви, мокрим листом покійно встелилася на асфальті, а потім спустошена поступилася новій порі. Казали, що на днях тепло вдягнена підстаркувата тітка-зима зустрілася з молодичкою-осінню на Володимирському ринку й нахабно її відштовхнула од прилавку з гарбузами. "Іди звідси, селючко, я тут людям смальцю-свіжини принесла й калини від простуди, а ти зі своїми гарбузами! Під ліжком їх сховай, не до тебе зараз, скоро замете так, що не вилізеш з хати! Посунься вже!". Почувши про таке, студентські парочки, неначе перелітні птахи, стали покидати Голосіївський ліс, зайнятий ними ще з весни, звично подалися до останніх рядів у кінотеатрах.

З великим старанням дівчатам вдалося витягнути Ліну на день народження старости групи, улюбленця всіх дівчат – Влада. Хлопець був привабливим з усіх боків – стрункий, вродливий, спортсмен, з гумором на "ти", та ще й киянин, та ще й з впливовими батьками. Мрія. Не тільки для гуртожитських, а й для тих, хто з квартирою міською-батьківською, хто зі шмотками фірмовими. Влад увагою дівчачою не гребував, з багатьма зближався, але, здається, до чогось серйозного не доходило. В усякому разі, нікому про таке відомо не було, тому дівоче полювання-залицання до нього не кінчалось.

Добре облаштована трикімнатна квартира іменинника у центрі столиці легко вмістила майже два десятки гостей. Було де розвернутися. Меблі посунули по кутках, місця вистачало і для столу з багатими наїдками, випивкою, і для танців у окремій кімнаті. Спочатку пожадливо накинулись розправляти з тим, що хазяїн виставив на стіл, говорили-вітали іменинника, жартували-кричали, згадували щось кумедне зі свого студентського життя, перекривляли викладачів, обговорювали останні події на факультеті. Згодом довго й дуже енергійно, з великим натхненням танцювали у тісному крузі, голосно підспівували співочим ансамблям: Боні М та АББА. Годин через кілька втомилися, дехто змокрів од того натхнення, стали більше тільки слухати музику. З японської чудо-техніки – двокасетного магнітофона, полинули голоси Хуліо Іглесіаса, Джо Дассена, танцювали тепер повільно, тісно стулившись. Ті, хто були в парі, позабивалися подалі від чужих очей, зайняли кухню, ванну, хтось затишно вмовився на м'яких кріслах і листав сімейні альбоми, хтось спостерігав за тими, хто злися в танці.

Хазяїн вирішив ще раз здивувати, показати "клас". Дістав пляшку дорогого вина "Чорний доктор", почав пригощати. Такого вина ніхто не тільки не пробував, але й не бачив. У магазині такого не продавалось, потрібно було мати великий "блат", щоб його купити, знати, де віднайти-дістати. Вино було приємне, ароматне, солодке. Визвало

загальний захват і компліменти для господаря.

Ліна теж трохи пригубила цього вишуканого напою. Сп'янівши, вибрала м'яке крісло, закрила очі й поринула у щось своє. Надовго не вдалося. Очі заставив відкрити легким доторком Влад – запрошував до танцю. Відмовити імениннику було б непристойно, тому згодилася, хоча якогось бажання не мала. Влад відразу міцно притиснувся, обняв дівчину й почав ледь-ледь коливатися в ритм музиці. Ліна спочатку хотіла його трохи відсунути од себе, добитися відстані, однак, не знайшла в собі сили. Чи вино подіяло, чи вдячність до гостинного господаря – не знала. Трохи згодом знайшла у цих міцних чоловічих обіймах приємність, навіть поклала свою голову партнеру на груди. Танець затягнувся, хтось пригасив світло. Влад щось муркотів-шепотів на вухо, пестив Лініне волосся, плечі, наче ненароком торкався руками грудей, ставав все більше наполегливішим. Танець став переходити у щось інше, інтимне. Нарешті іменинник, відчувши, що йому не чинять перепони, взяв Ліну обома руками за голову й пристрасно-гаряче припав до дівочих губ. Ліна забилася-затріпотіла у тому поцілунку, на мить наче загубилася в просторі й часі. Але на мить, бо за кілька секунд схаменулася, прийшла у себе, її ніби вдарило чимось гострим. Дійшло, що робить неправильно, щось не так, щось всупереч її внутрішньо-душевному, тому з яким жила останнім часом. Вона вирвалася з обіймів, схватила свій верхній одяг, прожогом кинулася у двері, до виходу. Влад пробував її зупинити, стримати, біг слідом і щось гукав, проте, не чула, рвонулась до першого трамваю, який стояв на зупинці, й поїхала не знаючи куди, аби подалі від того, що трапилося. Переслідувач на трамвай не встиг.

Опинившись наодинці, Ліна зайняла вільне місце коло вікна й стала вглядатися в пейзажі нічного міста. Вони пробігали повз неї немовби якісь далекі й чужі, не визивали жодних емоцій, просто на них зупинявся зір, який звук щось поглинати. Думка ж була зовсім не тут. Вона весь час верталася й верталася до Колі, до останньої їхньої зустрічі, до поцілунків на сні. Ліна мимоволі зрівнювала їх з тим, що відбулося сьогодні, давала оцінку цьому нещодавньому, жаліла, що дала собі послабитися, що допустила так близько Влада. Вона ще і ще раз пересвідчилася, як хороше було тоді, коли з Колею, наскільки приємніше й комфортніше було з ним, наскільки те, що з Колею, тривожило-колихало душу, торкалося якогось її глибоко-внутрішнього, яке ніколи не зможе зрівнятися з тим, що запропонував Влад.

Микола Іванович їхав у напівпорожньому вечірньому автобусі на зустріч з однокурсницею Вовченко. Хотів задрімати, однак думки відволікали. "Як же мені поступати далі з справою Безпалого?.. Що ще можна по ній зробити?.. Що я пропустив, які ходи не зробив?". Перебирав, прокручував, аналізував. Десятки разів вертався до одного й того ж. Знав, лише так може дійти до якогось логічного висновку, до якогось просування вперед. Врешті мозок підкинув більш-менш підходяще. "Крім жовтих "Жигулів" нічого іншого бути не може. Якщо свідок чула шум від цього автомобіля, могла б чути од будь-якого. Не чула – значить іншого не було. Без автомобіля не обійшлося, сліди вказують на це. Разом з тим: всі потрібні автомобілі оглянуто. Жодних ознак зіткнень на них не виявлено, але такі ознаки обов'язково

мають бути. Чому їх немає?.. Може не всі автомобілі оглянуто, може ще є?.. Проте я вже двічі перевірів – інших немає. Так-так-так... А що як аварійний автомобіль дуже вдало відремонтовано, коли жодних слідів? Таке ж може бути?.. Може! Ось воно! Оце дальший шлях! Треба перевірити-поговорити з тими, хто ремонтує. Офіційно автомобільної майстерні в райцентрі немає. Десь у гаражах працює кілька умільців. З ними маю поговорити. А що, як ремонтували в Києві?.. Навряд... Малоймовірно... Там завжди черга, та й автомобіль потрібно засвітити, їхати на ньому, пошкодженому, через пости дорожньої міліції... Ні, все таки шукатиму в гаражах. Що ж – маю план!".

Лена Вовченко зустріла Колю Степаненка з обіймами, як старого приятеля, навіть у щоку поцілувала. Обдала дорогими парфумами й приємно-радісною посмішкою, заглянула приязно в очі. Коля аж знітився від такого прийому, не чекав на таку теплу зустріч. Він спробував одразу перейти до того, з чим приїхав, але Лена не дала. Заставила роздягнутися, взути м'які капці, всадовила на розлоному дивані. Дала можливість гостю оглянути затишну квартиру, модерні меблі, полистати зарубіжний кольоровий журнал, невідомо де і ким придбаний. Сама забігала-заметушилася, збрала на стіл повечеряти. Не замовкала, жартувала, виставляла з-під домашнього халатика стрункі засмагли ноги, весь час мовби ненароком торкалася хлопця, кидала грайливим поглядом. Коли випили по чарчині коньяку, закусили солоними міні-огірочками, ледь теплим картопляним пюре, дорогою ковбасою, Коля майже зомлів від такого піклування. Зверху до цього ще й накладалася дружня розмова. Лена почала з розпитувань:

– Скажи-но мені, Коля: що ти, де ти, з ким ти?.. Кого з наших бачиш, що робиш крім своєї роботи?.. Де живеш, з ким товаришуєш, з ким близько?.. Мені все-все про тебе цікаво.

– Живу як усі... До недавнього часу без проблем. Весь у роботі, мені подобається. Наших нікого не бачу, правда, Юрку Сунта недавно зустрів, на два курси старше нас вчився, пам'ятаєш такого?.. А... навіть спілкуєшся з ним... Не знав... Хоча, це добре, може коли-небудь пересічемся разом, посидимо десь... Ну, то ми з Юркою в університетському скверику зустрілися, в шахи зіграли, нарозповідав мені всякого, аж у голові засвербіло. Питаєш, де живу?.. Квартиру знімаю, мене це повністю влаштовує. Чогось такого, щоб здивувати, то не маю... Живу собі, та й усе.

– А про те, з ким дружиш не сказав, з ким близько...

– Про дівчину питаєш?.. Познайомився тут з одною, та так вийшло – розгубилися. Тепер віднайти не можу, Юрка Сунта обіцяв допомогти.

– Не мороч голови ні собі, ні Юрці. Розбіглися, то так може й треба. Гарних дівчат зараз – тільки очі розплющ, як вишень на гілці – встигай зривати, поки не перестигли. Навчився зривати?

– Що ти таке...

– Та ладно... ми ж друзі, друзям про все можна... Але не хочеш, не кажи, я, здається й так все по тобі бачу. Ти в нас, Колька, завжди був правильним хлопцем, за це й поважаю тебе. Більше скажу: не тільки поважаю, ти мені завжди був симпатичним. І

зараз теж. Дорослішим став, чоловічого чогось привабливого набрався, такий...

- Стоп! Не треба цього меду! Ти ж казала, що ми тільки друзі... Мене влаштовує.

- Зупиняюсь, але те, що сказала, чиста правда, так що зваж і пам'ятай! Я готова з друзів перескочити на новий рівень в любов хвилину.

- А чай буде?

- Ха!.. Ти перший перескочив, раніш мене!.. Але не туди, не туди, Коля!.. Ладно-ладно - несу чай! (Сміючись) Я так розумію, тобі на дивані постелити?

- (Сміючись у відповідь) На дивані-на дивані...

Вовченко справді вміла вирішувати проблеми. Після того, як Степаненко розповів про свої негаразди, дівчина переговорила зі своїм начальством. Один з начальників зателефонував прокурору Рубану, настійливо попросив не зачіпати Миколу Івановича, дати йому спокій. Ще й послався: "Тут за нього такі люди просять, що нам з вами треба уважити, треба прислухатися. Так буде краще всім: і вам і нам".

Ліні принесли Коліного листа дівчата, дістали з поштової скриньки. Пробували змусити її танцювати, проте, вона відмовилася, листа ні від кого не чекала. Після довгих марних вмовлянь співмешканки віддали листа дівчині без всяких умов. Коли Ліна прочитала перші рядки й зрозуміла хто написав листа, то прожогом вискочила з кімнати. Знайшла скрите місце, де б ніхто не мішав, і поринула в читання. Кожне слово, кожна буква листа підвищувала її тиск, кров сп'яніло пришвидшилась-забігала по всьому тілу, здавалося от-от проб'ється крізь шкіру. Лист так схвилював її, приніс таку несподівану радість, що хотілось стрибати й кричати. "Коля-я!, Коля-я! Ти знайшовся, ти відшукав мене! Якби ти знав, як я рада цьому, ні не рада - я щаслива! Коля-я!".

Прочитавши листа, Ліна в той же день написала відповідь. Виклала на письмі всі свої почуття, свої емоції, невимовну радість від того, що тепер вони знову будуть разом, зможуть зустрічатися, писати одне одному. Кожне її слово несло тепло, привітність, душевне стремління до єднання з хлопцем. Писала наче самим серцем. Цей лист був освідченням, по-другому його не можна було сприйняти.

Ліна відправила свого листа на адресу, яку вказав Коля, й стала з нетерпінням чекати нової звістки від нього.

Степаненко відшукав у гаражному кооперативі двох майстрів автомобільної справи. Саме до них приїжджали всі місцеві власники машин, що потребували ремонту. Тут фарбували й рихтували, лагодили двигуни й карбюратори, міняли підшипники й амортизатори. Гаражні умільці брались за найскладнішу роботу. За послуги брали грошима з чужих та випивкою зі своїх. З пляшкою горілки можна було легко знайти з ними спільну мову. Аби не привертати до себе непотрібної уваги, Микола Іванович прийшов до майстрів з пляшкою, начебто порадитися щодо купівлі автомобіля, щоб підказали йому спеціалісти, на що має він, недосвідчений, звертати увагу при тій купівлі. Поради вислуховував довго й терпляче. Коли слухав, не забував наливати порадишам. Як ті захмеліли, перейшов до свого:

- Про вас, хлопці, така слава йде, аж завидки беруть. Всі тільки й говорять, що у вас

руки золоті. Мені недавно показували як ви один "Жигуль" відреставрували після аварії, жовтий такий, то я повірити не міг. Ну геть нічого не видно, наче новенький. Прямо скажу: ви — аси!

- Було діло... то ти, мабуть, про "Жигуль" Миргородського кажеш... чого ж там... непогано зробили, старались... Хазяїн добрі гроші пообіцяв, спішив, так ми йому ледь не за день... Як треба - можемо! Шо є, то є!

- А чого так спішив господар?.. І хіба він міг сам бути, кажуть же, що хворіє важко, вже давно по лікарнях, може ви з кимось перепутали?

- Та, не-є! Нічо не перепутали. Хазяїна, правда, таки не було, якийсь родич його машину пригнав, але автомобіль той, точно той, про який ми говорили - директора магазину. Пам'ять у нас ще не пропита, хоч і більше року пройшло. Ти у нас спитай, що й кому десять років назад ставили - не задумуючись скажем. Наше діло - ми цим живем.

- Добре-добре, згоден з вами, не сумніваюсь щодо пам'яті. Але просто цікаво: чого ж так той чоловік спішив? Не розумію таких людей: куди спішити, нащо лишні гроші за спішку викладати?

- Хто його знає... нам цього не кажуть. Але шо спішив - це точно, он навіть лопату свою забув, до цієї пори у нас валяється. Тоді коли машину ставив, лопату витягнув з багажника, мав із собою забрати, та забув. Чогось сильно метушився, видно, не до лопати було. Не приходить за нею, то хай стоїть собі в нас, може згодиться коли. Нести ми самі йому не збираємось. Кожному забудьку як почнеш носити...

- Слухайте, мужики, нате вам троячку на могорич, а лопату віддайте мені. Якраз немає чим города скопати. Самі ж кажете: хазяїн вже про неї давно забув, а вам вона, здається, навряд чи буде потрібна. Ну що, зійдемося на троячці?

- Забирай!

Степаненко, немов собака-шукачка, відчув: лопата - те, що треба. Якщо автомобіль мав відношення до аварії, якщо хтось змушений був сховати тіло збитої ним дівчинки, то лопата була йому дуже потрібна. Зловмисники найчастіше закопують-ховають трупи в землю, цього ще в універі навчили.

Після вечірки, присвяченій дню його народження, Влад став вділяти Ліні посилену увагу. Може тому, що азарт пробився - ніколи не наражався раніше на відмову, а може роздивився щось у дівчині, чого раніше не помічав. Хто там по-справжньому знає, чому хлопець западає на дівчину, і яка часом непомітна дрібничка спонукає до цього? Староста почав сидати разом з Ліною за одним столом на семінарах та лекціях, напористо відтіснив дівчат, які раніше сиділи поряд. Дівчата поступилися без супротиву, бачили, що Владу треба, що він захопився. Як не поступитися? Хлопець став приносити Ліні невеличкі подарунки: цукерки, ручки. Пропонував цікаві книги, яких не було в бібліотеках, запрошував у кіно, в театр. Дівчина відмовлялася-відбивалася, старалася втікати од залицяльника, просила, аби відстав, казала, що має хлопця. Проте Влада таке не зупиняло. Він рішив брати довгою облогою, коли не вийшло штурмом. Дізнався від Ліниних подружок, що хлопця коло неї вони ніколи не бачили, розпитав

про смаки, про інтереси, захоплення. Терпляче готував облогу. Ліні було все важче й важче чинити спротив. А тут ще й подружки: "Чого ти, дурна, такий хлопець, такий красавчик, за ним всяка побігла б, аби тільки пальчиком поманив. Де ти ще такого знайдеш? Йди з ним у кіно, поки кличе, не втраť шанс, бо потім будеш нігті гризти... Нам би такого...".

Ліна ж чекала на Колю, чекала на лист, жодного дня не проходила мимо поштової скриньки, інколи кілька разів на день до неї підбігала. Загадувала собі, що сьогодні чи завтра неодмінно отримає звістку від Колі, рахувала дні, скільки пошта має бути в дорозі. Чекала з таким нетерпінням, з такою надією, як не чекала ще ніколи в житті. Проте дні йшли за днями, а нового листа не було.

Влад все частіше навідувався до кімнати гуртожитку, де мешкала Ліна. Міг годинами сидіти, веселити дівчат, пригощати чимось смачненьким, але очей не відводив од Ліни. Здається, вона йому все більше і більше подобалася. Дівчина просила не приходити, однак, це прохання мовби не було почуте. Лінині подружки старалися часто залишити її наодинці з залицяльником, аби не мішати. Влад придумав, як змусити Ліну спілкуватися з ним і не відмовчуватися, вважав, що з часом таке принесе успіх, зблизить його з дівчиною:

- Чуєш, Ліно, ти ж хочеш, щоб я до тебе не приставав, так?

- Було б добре!

- Давай тоді домовимся: будемо тільки друзями, але ти мене не ігноруй, говори зі мною, відповідай, запитуй, сперечайся... Згодна?

- Нехай буде по-твоєму.

Микола Іванович скористався справою, яка була на той час у його провадженні, й направив лопату на експертизу. Діяв неправомірно, чітко усвідомлював, що вчиняє порушення, знав, що йде на певний ризик. Проте сподівався, що ніхто не розбереться до якого злочину може мати відношення цей речовий доказ. Експерту поставив ряд питань: чи є на лопаті сліди, які б вказували на її останнє застосування, а саме на конкретні земляну породу; чи є на лопаті відбитки пальців, в якому вони стані, чи можна їх ідентифікувати; чи є на лопаті інші ознаки, які б могли б мати значення для розслідування злочину, а саме кров, волосся або інші сліди її використання людиною.

Через тиждень експерт видав свій висновок: відбитків пальців не виявлено, на інструменті у наявності залишки землі неприроднього поєднання, а саме: торф з попелом і сажею та кінським підгорілим гноєм; на держакі лопати виявлено невеличку цяточку крові рідкісної четвертої групи, резус позитивний.

Отримавши такий висновок, який експерт прочитав попередньо по телефону, Степаненко не зміг всидіти на місці, в своєму робочому кабінеті. Кинув роботу й метнувся до себе на квартиру, де тримав захованими записи зі справи Івана Безпалого. Гарячково став шукати помітки про групу крові в загиблої дівчинки. З таким нетерпінням перекидав-прочитував списані аркуші, аж руки тряслися. Врешті знайшов потрібне. Група крові, виявлена експертом на лопаті, збігалася з групою крові вбитої в аварії дівчини. Знайдене визвало порив нестриманих емоцій. "Є! От воно, те що треба!

От воно те, за чим я так давно ганявся. Є! Тепер потягнеться ниточка за клубочком, тепер діло техніки! Є! Знайшов таки! Ура!".

Хоча на другий день, коли емоції вляглися й гарячковість пройшла, стали брати сумніви. "А може це тільки збіг – одна й та ж група крові?.. А може лопата не має жодного відношення до злочину?.. Та й автомобіль... теж тільки моє припущення, що безпосередньо на ньому була скоєна аварія... Питання-питання... відволікаєте ви мене... Так, не піддаватися, головне йти далі... Потрібно негайно щось робити зі знайденими частинками землі, хтось має сказати, дати оцінку, де може бути така порода, де може бути таке незвичне поєднання. Треба придумати спосіб офіційно, за протоколом, оглянути багажник машини Миргородського. Якщо у ньому дійсно перевозили тіло Оксани Іваненко, то там теж мають залишитися сліди – ті ж часточки землі від лопати і дуже ймовірно – кров загиблої. Головне ж питання: хто міг їздити на цьому автомобілі, кому Миргородський передав ключі від нього?..".

Наближались новорічні свята. Цього року кияни про них ледь не забули, встигли звикнути до зими – вже цілий місяць товклися кучугурами снігу, падали-гепалися на обледенілих тротуарах. Нагадали їм про свята житомирські й волинські лісники – заставили місто ялинковими базарами, поширили стійкий хвойний запах біля кожної станції метро, майже біля кожної тролейбусної зупинки. Від того свіжого-лісового-казкового запаху столичні жителі раптово зупинилися-схаменулися й кинулися займати довжелезні черги за ялинками, новорічний дух рознесли майже у кожную домівку.

Університетський аспірант-математик Сеня Голубович в останній передноворічний тиждень додому ночувати не приходив. Вдень не покидав наукової бібліотеки – закінчував дисертацію, а вночі подавався сторожувати дитячий садок, відробляв за себе та за напарника-сторожа, який захворів горлом-носом-вухами, коли облизував льодяники— бурульки, які падали під ноги з балконів. Тридцять першого грудня Сеня нарешті повернувся в свою кімнату сімейного гуртожитку. На порозі зустріла молода дружина. За руку тримала їхню п'ятирічну дочку Катю. В один голос зупинили-вистрілили в батька-чоловіка: "А ялинка наша де?".

Голубович, вискочив з гуртожитку, наче мав під собою мотоцикл "Ява" чи "Панонія". Понісся, гнаний почуттям вини, каяттям за свою забудькуватість і неорганізованість до першого ялинкового базару. Його чекало велике розчарування: від базару не залишилось і жмені хвої, мовби й не було ніколи. Очевидно, лісники давно спродалися, поїхали відмічати вдалу торгівлю у свої далекі ліси. Сеня кинувся до іншого базару, потім ще до іншого, ще і ще... Скрізь те саме – тільки вітер зі снігом. В розпачі добіг до останнього, найбільшого, того що біля ЦУМу, але й там – нічого, майже геть нічого, бо в сніговій кучі хтось приткнув кілька ялинових гілок – все що залишилось від колишнього ялинкового розмаїття. Від безвиході, Голубович схватив у оберемок зелені гілки, понуро подався додому. Через десять хвилин у ньому спрацював математик. Сеня виламав рівну палку з тополі, яка росла біля магазину "Все для дому", зайшов до гуртожитського столяра й випросив свердло. У комірчині столяра прокрутив

у палці дірочки й повтикав туди соснові гілки. Аби вони не випадали, прибив їх гвіздками. Добра вийшла ялинка. Катя раділа, ледь не до стелі стрибала.

Коли Сеня Голубович, про якого ні сном ні духом не відали наші герої, як майже і всі інші жителі країни, встановив останню в столиці новорічну ялинку, забемкав великий годинник на Будинку Профспілок – відбивав дванадцяту й прихід нового року.

На новорічне святкування Лена Вовченко запросила до себе друзів, серед них Юру Сунта з дівчиною і Колю Степаненка. Його запрошувала особливо, мала на те певні плани.

Коля приїхав зарання. Вирішив скористатися поїздкою до Києва й спробувати зустрітися з Ліною, адже відповіді на свій лист він не дочекався.

В гуртожитку, де дівчина проживала, було порожньо, більшість студентів роз'їхалися по домівках. Лінина група вирушила в Карпати – там збирались святкувати й кататися на лижах. Поїздку організував Влад, добився безкоштовних путівок у студентському профкомі. Ліну довго вговорювали всією групою, ледь вмовили.

Тож Степаненко Ліни не застав, чим дуже засмутився. Однак ще дужче засмутила його Лінина подружка по кімнаті, яка залишилась у гуртожитку, аби здати "хвости", яких назбирала за семестр цілу купу. Вона приголомшила Колю неприємним повідомленням:

– Якщо ви до Ліни, то радила б вам не шукати її більше. Хлопець у неї є, наш староста Влад. Дуже гарний хлопець! З них така чудова пара вийде, всі заздрити будуть. Так, що не мішайте, не лізьте у їхні справи, хай у них все вдало складеться!

Чому таке сказала подружка, навіщо взяла на себе гріх? Ніхто не знає. Може дійсно щиро бажала Ліні щастя, може кращого від Влада не бачила-не знала.

Коля пішов з гуртожитку приголомшеним, з таким тягарем на серці, немов туди, в те серце, свинцю напустили. Стало так прикро-прикро, так сумно й важко, не хотілося на білий світ дивитися. Він до цього часу надіявся, що Ліна скоро буде поруч з ним, що вони обов'язково будуть разом, що їхні дороги ніколи більше не розійдуться. Тепер гірко каюся, що не поспішив знайти дівчину, що не приклав усіх зусиль для цього, що так недбало згаяв час.

У такому стані Колі не хотілося новорічних веселощів. Краще було б забитися-сховатися в якусь нору й поскиглити наодинці. Проте звик виконувати обіцянки, триматися слова. Раз Лена чекає, раз згодився на її запрошення – мусить іти. Вона готувалась, напевно, старалась. Не прийти – образити її, зробити неприємно, а вона цього не заслужила. З такою приязню-теплотою приймала, коли востаннє зустрічалися, так переймалася його проблемами, допомагала, що образити чи бути невдячним геть не годилося.

Лена Вовченко помітила Колін похмурий настрій, ледь глянувши на нього. Виду не подала, не заставила відчитуватись-розповідати, де настрої згубив, чого похмурим прийшов, наче побитий, але стала так опікуватися, так легко-лагідно поводитися з ним, мовби з хворим. Під таким чутким піклуванням хлопця через якийсь час трохи попустило. Ще більше відволікло, коли випив кілька чарок коньяку й захмелів.

Зібрана ж компанія веселилась від душі. Вітались-пригощались-танцювали-співали, проголошували тости-побажання на новий рік, пили шампанське, дивилися по телевізору новорічний концерт, палили бенгальські вогні, сп'янілі виходили на вулицю повалятися в снігу й покидатися сніжками, ліпили бабу снігову. З холоду радісно верталися-заскакували в теплу хату, аби знову сідати за стіл.

Господиня була окрасою свята. Чудова вишукана сукня, елегантні туфлі, бірюзове намисто доповнювали й так привабливу зовнішність. Її усмішка й грайлива поведінка зачаровували. Лена притягувала до себе погляди гостей. Коля теж милувався нею й відзначав її чарівність. Він добряче сп'янів, найбільш за всіх. В цьому, в його сп'янінні, доклали зусиль і дуже старалися Юрка та хазяйка, немов зговорилися, а може бачили, що хлопцеві треба вхмеліти-забутися, позбавитися чогось важкого на душі. Наливали раз за разом. З незвички Коля був, наче в тумані.

В розквіт гулянки Лена знайшла Колю в м'якому кріслі й всілася до нього на коліна, по-дружньому прихилилася. Хоча тільки спочатку по-дружньому, згодом – звабливо-пестливо, притулившись усім тілом. Не прогнав, не відштовхнув, мабуть дуже хотів тепла, хотів забути в лагідних обіймах. Це було ніби, як до лікаря, в якого шукаєш полегшення болю. І разом з тим відчував, що Лена вже не чужа йому, що йому добре з нею.

На ранок Коля проснувся від того, що його обіймала чиясь рука. Поряд втомлено сопіло, всміхалось у сні обличчя Лени. Хлопець знову закрив очі й довго прокручував те, що відбулося цієї ночі. Згадував кожен рух, кожен звук, стогін, шепіт, все те нове-незвідане, з яким зустрівся в постелі з Леною. Коля не противився цьому, не відчував нічого неприємного, усвідомлював, що зазнав насолоди. Вчорашнє неначе трохи притупилося, сховалося десь глибше, не вилізало так гостро наперед.

Микола Іванович став більше приділяти уваги справі Івана Безпалого, правда, таївся ще від прокурора Рубана, проте вважав, що той після дзвінка з області палок в колеса ставити не буде, або хоча б не буде робити явних провокацій.

Аби визначити, звідки може походити на лопаті земля з її незвичними домішками, Степаненко звернувся за порадою до головного агронома місцевого колгоспу. Той заявив, що знає поблизу лише декілька місць, які характерні наявністю торфу, але не міг зрозуміти чому торф має бути змішаним із кінським гноєм, попелом та сажею. Сумнівами ділився з Миколою Івановичем:

- Торф'яна земля може бути лише коло болотистих місць. Вони займають невелику площу. Люди туди рідко заходять – немає чого там робити. Ні риби, ні грибів, ні так, щоб посидіти-відпочити... Навіть не знаю, що вам сказати.

- Може мисливці бувають, або хтось коні випасає й багаття палив? – пробував підкинути версії Степаненко.

- Допускаю... цілком ймовірно... Бачите, ви краще мене можете придумати причину, мабуть професія ваша своє робить. Тоді, вибачайте, чим міг, як то кажуть.

Микола Іванович вже відійшов од агронома, коли здумав ще запитати:

- Постійте, шановний, а може згадаєте: чи не було в якомусь із тих, вказаних вами

місцях, пожежі?.. Хтось очерет спалював, чи сміття?

- Щось не пам'ятаю такого... Хоча... Згадав дещо... Пожежі наче не було, а от залишки згорілою старої конюшні кудись вивозили. Коли згарище зачищали, все те, що не згоріло на причеп завантажили та вивезли. По-моєму на Качине болото. Точно, згадав, саме туди. Спробуйте там побувати, скоріш за все - те, що шукаєте.

- Дякую вам!

Степаненко не полінувався з'їздити на вказане агрономом болото. Залишки згорілої конюшні відшукав легко. Набрав у хустинку трохи землі, яка дійсно була змішана з сажею та попелом, хоча явних слідів кінського гною не помітив. Подумав, що вивітрилися чи розмилися дощами.

Експерт оглянув вилучену землю й через три дні повідомив: частинки землі на лопаті, і ті, що принесені в хустинці Миколою Івановичем, збігаються за всіма ознаками, взяті з одного й того ж місця.

Степаненко знову зрадив: "Здається ще раз повезло! Не просто ж так водій жовтих "Жигулів" їздив на Качине болото, та ще й щось там копав. А після цього терміново повіз машину в ремонт... Якраз тоді, коли сталася та клята аварія. Ні, не просто так... Все більше і більше ниточка підтягується до клубочка, головне зараз не збитися зі шляху, йти по сліду далі й не гаяти час, щоб ніхто не втрутився, не помішав, щоб інформація про мої дії не дійшла до Григорія Яковича. Чим скоріше треба в'яснити: хто мав можливість сісти за кермо автомобіля належного Миргородському... Хто цей незнайомиць, і де його шукати..."

Ліній лист надійшов на адресу прокуратури тоді, коли секретарка Ліда хворіла. Поштарка віддала пошту прокурору Рубану. Той листа взяв для ознайомлення. Його стало цікавити все, що стосувалось Степаненка. Після того, як обласне начальство дало знати, що молодий слідчий знаходиться під чиеюсь вагомою опікою, цікавість зросла. Григорій Якович лист розкрив і почитав, пересвідчився, що він носить особистий характер, якась там особа освідчується Степаненку. Проте цього листа адресату не передав. Поклав у ящик стола, збирався старанно заклеїти, аби непомітно було, що розкривав, і забувся про нього.

Аби встановити особу незнайомця, який міг керувати автомобілем "Жигулів" жовтого кольору та скоїти наїзд на Оксану Іваненко, Микола Іванович вирішив зустрітися з дружиною Миргородського. Збирався прямо запитати, кому надавалися ключі від машини, хто мав до машини доступ. Однак, подумавши, змінив своє рішення. Якщо комусь з родичів передали ключі, то дружина може не сказати, а інформація про те, що слідчий прокуратури приходив-розпитував розійдеться містечком, можливо дійде до тих, хто має причетність до аварії й захоче скрити сліди чи сам кудись сховатися.

"Якби з кимось іншим переговорити... Де б знайти такого, який не мав би особистого інтересу до справи..." - міркував Степаненко. "Напевно, краще всього буде розпитати сторожа гаражного кооперативу. Він точно має щось знати".

Сторож виявився говірким. Мабуть, засидівся у своїй сторожці в самотності, скупив

за розмовами.

- До того автомобіля, про який ви розпитуєте, давно ніхто не підходив. Стоїть у гаражі, наче нікому не потрібний.

- Це зараз стоїть, - вставив Микола Іванович, - а раніше, рік назад, хтось брав його? Когось бачили? Чи може ви тоді не працювали, може інший сторож був на вашому місці?

- Працював!.. Чого ж не працював... Я вже років з десять, як тут сторожую. Що було рік назад - точно не згадаю, але у нас все в журнал записується. От, погляньте: дата, прізвище, номер телефону для зв'язку, якщо трапиться щось. Бачите, вказано: хто заїжджав, коли, й хто виїжджав. Все є, не переживайте. Наша контора справно працює, голова кооперативу в нас строгий, контролює, мусимо записувати. Так... читаємо... останній раз машину ставив Рубан Едуард Григорович...

- Як-як ви сказали? - Степаненко аж стрепенувся від здивування.

- А що казати, візьміть самі прочитайте: Рубан Едуард Григорович, якщо не помиляюся, то це зять хазяїна машини.

"От воно що виходить, от де курка свої яйця заховала!", - роздумував вражений почутим від сторожа, Микола Іванович. "Тепер стає зрозумілою поведінка Рубана, чого він так нервував і злився. Схоже - син! Перевірити треба, але схоже. Виявляється, що Григорій Якович про все знає, прикриває. Тоді на мене чатує небезпека, потрібно негайно прийняти міри, поки не повісять чогось чи не підкинуть мені. Заради сина - піде на все! Це вже не жарти!".

Степаненко зробив кілька дзвінків по різних установах. Підтвердилося: Едуард Рубан - син районного прокурора від першого шлюбу, зять Миргородського, у містечку недавно, раніше проживав у іншому населеному пункті.

Лена випередила Колю, зателефонувала першою:

- Де ти пропав, Коля? Тиждень пройшов, а ти не відзиваєшся. Подзвонити ж -можеш... Що ти так?.. Я вже скучила за тобою, не можу діждатися, коли побачу.

- Вибачай! Закрутився. Ти ж знаєш - робота. Та ще й накопав дечого поза роботою. Вибачай, зовсім часу не мав. Сам хотів тобі зателефонувати, якраз сьогодні збирався, порадитися маю.

- Коля-я-я! Про який час мова, про яку роботу, хіба наше тепер не на першому місці, не головне? Ми ж уже не чужі, правильно я розумію? А порадитися завжди встигнем. Ти приїжджай, а там побачим.

- Добре! Цими вихідними буду в тебе.

По дорозі до Києва Коля мав про що подумати. Пам'ять міцно тримала Ліну, залишала її образ, вертала в той невеличкий проміжок часу, коли були з нею разом, однак, Ліна тепер була там, у пам'яті, не сама. Лена... Вона теж поселилася в Коліних мислях. Він розумів, що з Леною вже не зможе розлучитися, почував обов'язок перед нею. Недаремно вона назвала його правильним хлопцем. Коля з солодкою приємністю згадував те, що відбулося в новорічну ніч, згадував м'яке, ніжне, тепле Ленине тіло, її ласку, чуйність, увагу, все те нове, яке з нею пізнав. Йому хотілося повторювати й

повторювати, хотілося знову і знову зазнавати тої неперевершеної втіхи, яку принесла ніч з Леною. Проте довго не міг триматися Лени, знову на думку приходила Ліна. Неначе боровся з якимось роздвоєнням у собі. Ліна... Щось таке ніжне-ніжне, легке-легке, мовби безтілесне, неземне, одухотворене. Ліна, це щось таке, яке не можна описати, назвати-визначити словами.

Ліна була мовби для душі, а Лена для тіла й для дружби. Коля не сподівався, що таке може трапитися з ним, сам собі не вірив. Ніколи не був бабником, ніколи не мав успіху в дівчат, а тут у серці відразу двоє. Двоє!.. Обидві дорогі, обидві близькі... Як з цим бути?.. Як поступати далі?..

Лена прийняла Колю ще тепліше ніж минулого разу, повисла на ньому, обцілувала на порозі, приголубила. Не скривала свої права на хлопця, вела себе так, ніби вони вже багато літ разом, ніби стала законною дружиною. Спочатку нагодувала хлопця, а потім вони майже два дні не вилізали з ліжка, не могли насититися-натішитися одне одним. Їхні емоції, їхня втіха-насолада були такими сильними, що заставили забути про все на світі, навіть про їжу.

Лише збираючись від'їжджати, Коля знайшов час розповісти Лені про свої проблеми, про загрозу, яка перед ним постала. Описав у подробицях своє розслідування та те, як вийшов на сина районного прокурора, як став небезпідставно підозрювати його у скоєному злочині. Лена пройнялася. Оцінила тривогу як реальну. Ненадовго задумалась і прийняла рішення:

- Зробим, так! Нікуди ти не поїдеш! Не треба тобі зараз вертатися. Сьогодні підемо зі мною до мого начальства, напишеш доповідну, про все у деталях. Далі я проштовхну, мені не відмовлять, не посміють. Хай щось з цим роблять!

- А може я тобі доповідну залишу, а ти з нею сама?

- Ні! Я тебе не відпущу! Спати не зможу, як ти поїдеш. Давай разом!

Під керівництвом Влада студентська група зупинилася в Яремчі. Звідти пішки попрямували брати невеличку вершину. Завантажилися в дорогу питвом-їжею, по кілограмів двадцять на душу вийшло. Ще й лижі в придачу. В гору ледве тягнулися. Правда, коли виходило вниз, то лижі ставали в пригоді, тоді шлях летів назустріч стрімголов. Хоча лижі бігові, на зворотах ними не повернеш, тільки падати приходилось, аби не знести смереку, або не врізатися на швидкості в камінь. Синяків наставили... здорового місця не було. Проте весело. Гори, сніг, ялиці, гамірна компанія. Що ще треба для тріумфу молодості й безтурботності.

Черговий привал зробили в давно покинутих колишніх австрійських конюшнях, які загубилися в горах і в часі. Ні світла, ні води, ні тепла. Їсти варити - на багатті, вмиватися, воду брати - в гірському потічку. Зате, які танці-гоцалки при нічному відблиску полум'я, який смолистий запах від палаючих дров, яка незвична темінь від лісу, який вуркотливий шум від річки.

Спали на дерев'яних нарах, вкрившись чим хто міг. Ліна рано пішла спати. Не роздягалася, як усі. Притулившись до подружки-сусідки, позичила в неї трохи тепла й заснула. Посеред ночі пробрав холод. Згадала, що залишила біля виходу з приміщення

свій рюкзак з теплим светром. Піднялася, подалася до виходу. Раптом з глухого кутка конюшні почула приглушений шепіт, смішки, потім виразні звуки жарких любові. Замліла, боялася наполохати якусь парочку, що вдарила у кохання. Згодом, коли на мить в кутку затихло, пройшла таки за рюкзаком. Її впізнали, і вона впізнала: Влад із Томкою – подружкою по кімнаті.

На другий день Томка ховала від Ліни очі, почувалась ніяково, наче щось вкрала. А Влад – ніби нічого не сталося. Ще й наважився прояснити ситуацію:

– Ти, Ліно, нічо такого не подумай. Це так – по-дружньому. Нічо не значить. Я все одно до тебе нерівно дихаю.

– Ну й дихай собі! Мені то що!

Однак так багатозначно-презирливо й гостро поглянула на хлопця, що той більше не приставав. Ніколи. Мовби бабця-шептуха відговорила. Ліна була цьому рада. Нарешті спекалася небажаного залицяльника.

Повернувшись із Карпат, Ліна кинулася до поштової скриньки. Розчарування. Листа від Колі не було. Добрий настрій в одну секунду зник-провалився. Така надія не збулася, так мріяла про лист, знову почути хоч щось від Колі. Стало гірко-сумно, не хотілося нікого бачити, ні з ким говорити. Розчарування.

Проте вже через годину-другу – нова маленька надія: може захворів, може кудись відправили у відрядження, де пошти немає, може лист загубився...

"Потрібно негайно щось зробити, в'яснити. Не в лісі ж живемо. Кругом люди, щось підкажуть, щось дізнаються. Так... у мене в райцентрі, де Коля працює родичка є, в лікарні працює, всіх знає, її знають. Треба з нею зв'язатися, може допоможе. Зателефоную..."

Обласний прокурор уважно прочитав доповідну Степаненка, зважив і клопотання Вовченко. За нововиявленими обставинами була знову відкрита кримінальна справа. Створили слідчу групу, в яку включили Степаненка. Щоб Рубан не перешкоджав новому розслідуванню, його спеціально визвали в область та направили на курси підвищення кваліфікації.

Слідча група зуміла швидко провести необхідні дії. Було досліджено багажник автомобіля "Жигулі", належного Миргородському, встановили, що в день скоєння аварії автомобілем користувався Едуард Рубан. На Качиному болоті провели розкопки і знайшли тіло Оксани Іваненко. Опитали багатьох людей, виявили свідків, які показали, що бачили підозрюваного по дорозі на Качине болото, бачили, як він клав у машину лопату в день, коли відбулася аварія. Під тиском чисельних доказів Едуард Рубан визнав свою вину, на слідчому експерименті повністю відтворив обстановку злочину. Згодом над ним відбувся суд, який покарав його на значний строк позбавлення волі.

Микола Іванович був дуже здивований, коли вперше побачив затриманого Едуарда Рубана. Видно старезна-престарезна бабця Доля, яка нахабно, без нашого прохання лізе у найменші шпарини життя, вирішила вкотре пожартувати. Наче з колоди карт витягла перед очі слідчого не кого-небудь, а колишнього Коліного обідчика, атлета-волейболіста, який так грубо й безцеремонно колись викинув Колю з волейбольного

майданчика.

Івана Безпалого виправдали й відпустили додому. Прокурор Рубан змушений був подати у відставку. Його не притягли до відповідальності, щоб не ставити пляму на чесну репутацію радянської прокуратури.

Микола Степаненко незабаром оженився на Лені Вовченко, яка завагітніла в перший день нового року. Через дев'ять місяців вона народила "новорічну дитину".

Ліна отримала від родички повідомлення, що Коля покинув райцентр, ходять чутки, що женився, проживає у Києві, в квартирі дружини. Дізнавшись про таке, дівчина пішла в Голосіївський ліс, щоб не бачити людей, щоб на самоті побути зі своїм горем.

В цей час п'ятикурсник сільгоспакадемії Костя вирішив прогуляти останню пару, запросив першокурсницю Аллу на побачення. Алла - білявка, з таким юним, гарним, майже дитячим личком, що Кості хочеться її в руках потримати, неначе горобеня. Парочка зайшла глибоко в той же Голосіївський ліс і присіла на товстих колодах. Костя взяв гітару, почав лірично-жалісно співати, щоб розчулити Аллу, аби вона стала до нього податливішою. Алла такою стала, хоч пісня її не зачепила. Натомість вона зачепила Ліну, що проходила неподалеку. Ліна слухала пісню і довго-довго плакала. Вона прощалася зі своїм першим коханням, а першокурсниця Алла його вперше зустрічала. Так часто буває в житті: хтось втрачає, а хтось у цей час знаходить.

Костіна пісня лилася між старих дубів, грабів і кленів:

"Плаче захмарене небо

В задумі клени сумні

Більше зустрічатись не треба

Стиха ти мовив мені..."

Для Ліни ця пісня була сумною-сумною, а для Алли просто ліричною.

Невдовзі Степаненко перейшов працювати в обласну прокуратуру, згодом у республіканську. Коли він покидав райцентр, зайшов до себе, вже на колишню роботу. Мав забрати з кабінету особисті речі. Коли зібрався до виходу, зупинила секретарка Ліда:

- Миколо Івановичу, заждіть хвилинку! Я тут випадково в кабінеті прокурора лист знайшла, на ваше ім'я. Візьміть, може щось важливе!

Степаненко зупинився, з цікавістю взяв лист і почав читати. Раптово збліднів. В очі кинулися перші слова Ліни: "Любий Колю...". До кінця читати не зміг. Опустився на стілець, весь зім'як, осунувся, здавалося, ледь не заплаче.

- Що з вами, Миколо Івановичу, - співчутливо звернулася Ліда, - помер хтось?..

- Ні-ні, нічо... от дізнався тільки що... як випадково, через цю клятву роботу, я втратив, згубив, напевно, найпрекрасніше, що було у моєму житті...

Пройшло кілька років. Зазеленіло новою весною. У тринадцятилітньої київської дівчинки Валі, що мешкала в будинку за номером п'ять, по вулиці Жмеринській, з'явилися веснянки-ластовиння. Вона терла свого зацяткованого носика перед дзеркалом і ледве не рюмсала. Їй було сумно ще й від того, що улюбленець-кіт Димар вже третій день не приходив додому, жив у сусідському дворі й зазивно-голосно нявчав

серед ночі. Однак сумно було лише Валі. Люди за вікном раділи-всміхалися сонцю, весні й вербовим котикам.

В першу суботу квітня за старою традицією в Червоному університеті на юридичному факультеті – день відкритих дверей. День юриста. Зранку під університетськими колонами почали збиратись поважно-пузаті дядьки-прокурори, з блідими кабінетними обличчями, суворі дами-судді з копицями фарбованого волосся, недавні молоді випускники, які пищали-шаліли від радості, зустрівши колишніх своїх співкурсників, з якими ще не так давно їли в гуртожитку смажену картоплю з одної сковороди.

Курс Миколи Степаненка святкував п'ятирічний ювілей. Іменинників запросили на сцену факультетського клубу, аби розповіли про свої успіхи-досягнення. Хтось хвалився посадою, хтось дякував колишнім викладачам, хтось вдарявся у ностальгічні спомини. Коли надали слово Степаненку, він здивував усіх. Замість пафосної промови прочитав саркастичний віршик:

Всіх чистіші в нас юристи

Руки чисті, ноги чисті

Їх не треба навіть мить

Бо поважність облетить.

Спочатку зависла тиша, потім молодь не втрималася й гучно стала реготіти. Старші випускники поставилися з нерозумінням, не сприйняли насмішки над професією. Двоє таких старших-поважних перешіптувалися між собою:

– Це хто такий борзий найшовся?

– Шо не знаєш?.. Степаненко... важняк... не дивись, що молодий, такі справи-веде розплутує, що сам Мегре міг би в сторонці заздрісно насіння лузати.

– Мегре не насіння – він кальвадос пив.

– Та то ж у їхньому, тому Парижі, а в нас який кальвадос, хто його бачив? А от хлопчина наш – авторитету вже зажив.

Микола Іванович Степаненко, слідчий з особливо важливих справ, "важняк", не пішов з курсом у ресторан, відмічати ювілей. Подався додому, де чекали дружина й двоє дітей. Вдома йому було краще ніж на людях, затишніше та спокійніше. Сім'я стала для нього пристанищем благодаті, те, чим дорожив і дуже цінував. Живуть вони з Леною дружно. Правда, буває що й сваряться. Побут, діти, майнові негаразди заїдають, стають причиною сварки. Тоді в квартирі може літати все, крім меблів. Лена – жінка запальна. Коли помиряться, почуваються, наче недавно почали зустрічатись. В такі хвилини Коля згадує від когось почуте: "Не одружуйся з першим коханням, не дай, щоб воно стерлося об кухонно-побутове повсякдення. Нехай воно залишиться недоторканим-чистим, мов мрія, на все життя". А може то він так виправдовує себе?.. Хто його знає... В чужу пазуху не легко заглянути.

Однак, не було й дня, аби він не згадував Ліну. Часом у сні називав її ім'я. Добре, що воно було майже співзвучне з ім'ям дружини. Лена завжди думала, що Коля у сні кличе її.